

Anul XIV
Nr. 30 (482)
Simbătă
24 iulie
1971
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Marele vis

În istoria acestui pământ numit România, de multe ori cărturarii lui au fost mai înțelegători politici și pe urmă creatori, sau poate că au strălucit, uneori, mai mult în activitatea politică decât în cea a creației. Tradiția de cărturar-cetățean e unul din cele mai adevărate și mai tulburătoare adevăruri ale spiritului românesc. Creația marilor intelectuali români se simte pe alocuri ca o exclamație a unei inimi prea pline de dragoste și speranță pentru patrie și destinul ei. Bălcescu, Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Delavrancea, Sadoveanu, corifeii ai literaturii și spiritului românesc, au fost adevărați tribuni politici în momentele mari și grave ale patriei, iar operele lor, în sensul lor cel mai înalt, în greul valorii lor, s-au vrut manifeste și argumente politice, conștiente și ferme, pentru cauza poporului și drepturilor sale sacre. Fiecare mare scriitor al acestei țări ne-a spus nouă, urmașilor, în acel moment al confesiunilor absolute, cit datorează patriei și poporului, cit de eterne sint aceste adevăruri și cit de firească este să le slujești și cit de necesare ne sint. „Car-tea mea-i, jiuile, o treaptă”, ne-a cutremurat și ne cutremură unul din cei mai mari poeți ai acestei țări.

Adevăruri prea limpezi ca să fie nevoie de pledoarii. Fiind inimi și conștiințe, mai febrile, mai neastim-părate, mai acaparatoare, nu putem să nu exclamăm înaintea tuturor, și exclamăm cea mai puternică și cea a pământului, și cea a dragostei pentru patrie și ea devine un act politic, pentru că a-ți iubi patria, atât de mult încât să dai și altora fiori ca s-o iubească la fel, înseamnă politică. Da, politica e un act generos, e o smul-gere din carapacea egoismului, e o în-tălnire fericită a visului cu luciditatea, e identificarea persoanei tale cu tre-cutul și viitorul, cu cea stursă de în-datoriri care te îndeamnă la acțiune, la integrarea ta în marele efort colec-tiv. Întotdeauna m-am gândit că poli-tica, înțelegând prin politică slujirea patriei, face parte din categoria cea mai înaltă a sacrificiului și genero-zității umane, fiind cea mai frumoasă și mai activă negație a egoismului. Poate de aceea mi-am imaginat, con-vingându-mă și convingând și pe al-ții, că oamenii politici, marii bărbați de stat, sint niște creatori, sint niște mari poeți. În fond, și noi și ei plecăm de la un vis, mă gândesc bineînțeles la visul fundamental, la marele vis: patria. Noi o transformăm în emoții, în fiori, și asudăm, și îmbătrânim în cinci zile când ne zguduie prea tare; ei o transformă în plan, în santinele, în strategii, în apeluri, în cifre, în cai și forțe de lucru, și probabil că în toate acestea se află și exclamațiile noastre, emoțiile noastre, acea apă vie pe care o vor brațele și privirile obo-site de luptă.

Mă gândesc la marile visuri, la cu-tremurătoarele visuri ale lui Ștefan, Mihai, Tudor, Bălcescu. Mă gândesc la visul pe care-l lucrăm astăzi, noi cu poezia, alții cu faptele și cifrele, și nu pot spune, și nu pot ști unde se află mai multă politică sau mai multă poezie. Sau, ca să spunem adevărul, trăim epoca în care aceste noțiuni se confundă și trebuie să se confunde. Gândim frumos, ro-mantic, generos, uman, de aceea ală-turăm și contopim noțiunile. Pentru că se sprijină și se condiționează re-ciproc.

Constantin CHIRIȚĂ

Lîngă făclia de miere a patriei

Miri subțiri se aprind de floarea
șalcimilor. Saarele e o laudă
veșnică a pământului.
Flăcări înalță trandafirii spre tiparele
câinii.
Spațiul e un cîntec
din țărîniță și apă, din crin și văzduh
și fluturii cără iubire pe
aripi.
O, se ajunge cu fruntea
esența trandafirului,
sub pleoapa poetului
se limpezește patria crinilor.
Și malurile atinse de suflarea petalelor
unele cu altele se unesc.
Cum tremură pleoapa
și cum în albastru se topesc luminile,
punțile coboară
ușor
între un om și altul.
Ochiul devine perlă
în orbita de miere a nopții
și moartea pare să fie
o eroare a visului.
Cine poate să se retragă-n tăcere
cînd alita vază imprăște
murmurul acesta
care cheamă la dragoste?
Nestînsă trumusețe,
pace înaltă a firii
cine nu se lasă bîntuit
de lemnul primordialei al miresei?
O, această din urmă și cea mai de

patria — spațiu de nuntă și de culori
cum s-o prîvim?
Ar trebui să ne sprijinim
cu spatele
de o jumătate de măr
să auzim cîntecul zămisind elementele.
Și încă ar rămîne ceva atins
cu inima,
dar — ce anume —
gura nu poate să spună
Și iată, venind dimineața
se trezesc fluturii, și albinele
printre șalcimi colindă de mult.
Impurpurată dimineața de mai

roua se lasă în voia petalelor
și pământul își unge rînila
cu lumină.
Îngăduiți fie-i poetului
să-și poarte umbra nedormită
printre rugii acestor privești
Să se bucure de pasărea care zboară
și de șarpele care se țîrșește
să se-ntristere. Și omul,
crepuscularul,
să se limpezească în razele soarelui,
dezbrăcîndu-și omătul cel vechi,
între țărîniță și crin
să-și risipească privirea
și lîngă lăptura mățoasă a zilei
să-și mestece lauda.
Îngăduiți fie-i
să se topească în iarba cu rouă
în celestele ape și-n carnea de loc
a trandafirului
minunile încă se săvîrșesc.
Cel ce-a sădit pom trebuie
cîntat.
Trebuie cîntat cel ce-a așternut viile
pe dealuri
și cel ce-a dat de izvor.
Și nici un vis nu va putea
să-i prețuiască lăptura.
Aurită e miera pământului. Acum
se vestesc semnele celor ce nu
au mai fost niciodată
cuburii de viespi
se văd ca niște aștri în cer.
Și aici
muntele
și aici
marea
și aici coapsele subțiri ale
griului
și aici bărbații
și femeile
ca niște alăute florentine
ce cîntă.
Dar nici un cîntec nu va putea
pe deplin să vorbească
despre cel ce-a adus lumină și
pace.

Dan VERONA

Stoica Gica, Alexandru
Sergiu, Zielinski Grațela
Sorkadi Ludovic (Cercul
de creație al Grupului
școlar M.I.U.); „Victorie
socialistă” — premiul I

Limba română

Limba ce-o știu de la bunica, limbă
apropiată de tăcere, simplă
ori dimpotrivă irosind lumina
și murmur de havuze bizantine
ca-n gura unui clopot atîrnînd
își leagă de pe lume lemnul sfînt,
și-și arde luminările severe
în jaruri vechi ce s-au hrănit cu mere.

Din alte graiuri, vorbele peltice
din carnea ta de lut vor să se-nspice
și tu le lași în griuri, milostivă,
reci, bolovani, bomboane de colivă
în albul cărora se încliează
culorile rodite de amiază...

Ades te-au ars. Petalele fragile
au fost în patru rupte, de cămile,
te-au dat în seama cîinilor, zăvozii
te-au sîngerat. Te-au încercat irozii
cu plinul sabiei, lucrînd cu-ncetul
să-ți ia, din schitul inimii, profetul,
dar ai rămas, ca iupuita piele
a unei stele,
ca un os
din trunchiul zimbrilor scos...

Gheorghe TOMOZEI

Cultură și conștiință politică românească

Există, pentru toate culturile, peri-oade îndrumătoare, cînd reprezentanții lor așază, pe același plan sau chiar de-a-supra înclinațiilor personale, interesele colectivității naționale, pe care caută să o dirijeze și să o coordoneze, să-i completeze lacunele și să-i trezească po-tențele creatoare. Asemenea conștiințe politice apar, bunăoară, în momentele Bolșevic, La Bruyere, apoi Voltaire și iluminismul pentru Franța, Lessing, Goethe, Schiller pentru Germania. Ele se mai ivesc desigur, și la alte inter-vale, dar numai intermitent în mediile respective. În rest oamenii lor de cul-tură își urmează creator numai înclina-țiile personale dezvoltate pe suportul coordonatelor stabilite de unul sau altul din marii lor îndrumători.

Nu același lucru s-a întîmplat și se întîmplă la noi. Aci procesul îndrumă-rilor este continuu și permanent des-chis. El nu mai aparține doar unor anumite perioade. Conștiința politică a scriitorilor și, îndeobște, a oamenilor noștri de cultură se dovedește pentru toate generațiile mereu trează în sensul de a îndeplini o misiune socială și na-țională, fie pe un plan sau altul, cuprinzător, cu funcțiune integrală, fie pe unul mai restrîns, dar de aceeași natură. A-cesta ne pare o importanță trăsătură de originalitate a literaturii și culturii românești, de care credem că s-a țînut mai puțin seama în stabilirea distinc-ției sale față de literaturile și culturile occidentale. Este un fapt care poate fi confirmat, la urma urmei, și de cea mai elementară statistică. Cu excepția unor perioade speciale, în sensul menționat mai sus, în occident apare mai des o literatură de spirite detașate, care-și urmează în primul rînd înclinațiile per-sonale, uneori cele mai intime. Popo-rul nostru, dimpotrivă, a dat îndeosebi o literatură de îndrumători — în ultimă analiză îndrumători politici — devotați în mod conștient și dirijați unora sau mai multora din interesele sociale și naționale.

Să luăm doar un singur veac — al XIX-lea — și să-l privim într-un con-țext comparativ. Iată nu toate, ci doar unele din cele mai importante figuri de scriitori-îndrumători, pe care le-a avut la noi acel veac: Dinicu Golescu, Eliade, Bolliac, Bălcescu, Alecsandri, Kogălniceanu, Hasdeu, Odobescu, Emi-nescu, Maiorescu. Cîți scriitori de acest tip a numărat veacul al XIX-lea fran-ces, care cuprîndea, totuși, un spațiu literar nemăsurat mai mare și mai ra-diant decît al nostru? Mai puțin, evi-dent, decît la noi, sau, în orice caz, mai puțin care să releve o echivalență pondere funcțională în tabloul literar al aceluia secol. Ni s-ar putea obiecta că am recurs la un truc, și că am ales dinădins un veac care ne avantajează teza. Presupunerea se dovedește însă, inexactă, fiindcă am putea, bunăoară, aplica întocmai aceeași constatare și la veacul al XVIII-lea, începînd cu Can-temir sau cu Neulce, și sfîrșind cu toți reprezentanții Școlii latinești. Care dintre ei nu este un îndrumător cu substrat politic? Faptul reprezîntă incontestabil o constantă, o trăsă-tură permanentă a literaturii noastre, care poate fi urmărită aceeași de patru veacuri și jumătate, de la prima noă-stră mare capodoperă literară, de la *Învățăturile* lui Neagoe Basarab.

Edgar PAPU

cartea albă

Un bărbat potrivit la stat, cu fruntea dominată de o coamă neagră stăpînită, care îi încununa creștetul.

Ca o negare a zbuciumului capilar, fața, sub sticlirea ochelarilor, îi era luminată de o privire blîndă și întrebătoare, dar nu lipsită de o nuanță de bănuială.

Suferința fizică și morală îi lăsaseră urme netă-găduite pe față: anularea mișcărilor brațului drept de o rană căpătată în luptele din Dobrogea, ast-fel înțit, cu multă trudă, fusese obligat să-și de-prindă mina stîngă cu scrisul, la o vîrstă cînd refle-xele au intrat în adormire (pseudonimul pe care singur și l-a ales: „călît în suferință”, lămurește această stare de lucruri).

Suferința îi venea și din situația lui socială ne-corespunzătoare, de profesor de liceu, cînd erudi-ția și talentul său didactic ar fi trebuit să-și găsească o firească desfășurare în învățămîntul univer-sitar.

D. Panaitescu Perpessicius

Dar Perpessicius nu era dintre luptători și n-a căutat să schimbe situația ce-i fusese hărăzită.

Volumul lui de versuri, *Scut și targă*, cu reminis-cențe din apropiatul război, îi adusese o justă no-torietate.

I-am solicitat colaborarea, în primul an de ac-tivitate al editurii „Cultura Națională” (1930), și am avut bucuria să-i pot publica volumul de poe-zie „Itinerar sentimental”.

Conversația cu Perpessicius constituia pentru ori-cine o rară bucurie, prin varietatea subiectelor a-tinse, al avînd o opinie originală și adînc înteme-iată asupra oricărei probleme, iar asupra eveni-mentelor contemporane exercitîndu-și ascuțita ironie.

Privirea lui asupra scrierilor de ieri și de astăzi era deseori necruțătoare, dar totul era spus cu grijă de a nu jigni, în inimitabilul său stil ornat. Repropșarea universalei sale bunăvoințe, era înte-

meiată numai la prima impresie, căci Perpessi-cius știa să critice, la nevoie, dar cu mînuși.

Cînd, la Fundația pentru literatură și artă — unde fusese numit consilier — a venit cu planul ediției monumentale Eminescu, am aderat cu en-tuziasm la această marea întreprindere, și am reușit să obțin fondurile necesare pentru realizarea ei.

E păcat că din diferite motive nu s-a ajuns la de-sfășurarea acestei opere de interes național, care cu greu va putea fi reluată, în lipsa maestrului ei.

Un minutor al condeiului din epoca de glorie a literaturii franceze, cu ornamente în stilul lui Fra-gonard și Boucher.

Înălșurat în vulturile scrisului său, chipul lui îmi răsare, în acest ceas de seară, iluminat de flăcări țărîmului celălalt.

Al. ROSETTI

Numele țării

„Noi sintem bătrîni”
Călinescu

Cînd pe scările de sînge îngropate în pămînt
Amintirea îmi aprinde luminare în cuvînt,
Pinză roșie pe oase să se-nlășure mereu,
Să-mi dau palme peste gură risipind numele tău.

Dacă nu sintem de aur nici din alt metal mai scump
Ci pămînt în cumpănire între talgere de plumb,
Cum se-mparte lung în oameni auzim acest pămînt —
Flăcări care ard pe ape, în vînt codri spumegînd

Cum pămîntul se împarte-n oamenii acestui neam —
Dacă nu am fost de aur, chiar acest pămînt eram,
Cînd am plîns cu tot ce sintem fiindcă ochiul nu-i
de-ajuns,

E prea mic să poată ține un alt de mare plîns,
Scoase inimile noastre și trecute mai departe
Și în alte piepturi prinse, prag de viață fără moarte,
Vînturare fără margini din hotare la hotare
Se văd morții în adîncuri precum stelele în mare,

Și nu-i bulgăr de țărîniță să nu țînă în tăcere
Semnul slînt ce-o să-l orate într-o nouă inviere,
Căci în largul țării roată n-o rămas pămînt virgin,
Om să nu fi fost odată, botozat cu un destin,

De aceea peste inimi să se-nlășure mereu
Pinza roșie pe care scrie larg numele tău...

Dumitru CONSTANTINESCU

În paginile 1—5 pu-blicăm reproduceri din Expo-ziția de artă plastică a elevilor.

Vedere de pe pod

cronica pietonului

Nefîind tot timpul în mînd și la îndo-mină toașapul despărțitor de ape, iar ta-bleta de oxigum pînindu-se greu (pînd și Plul Mării o folosește chiar dimini-cal cu înțeleaptă parcimonie), — și cum către malul „dîmpotrivă” treburile și înțîlnirile nu mai îndurau zăbovirii, s-a zîvit soluția podului.

Adică — citez din literatura de spe-cialitate: „a acestel superbe provocări aruncate în obraz, de om, trecerii, si-lînd-”, ingenuchină-o să fie dedesubt, și el să-și scaldă și cureje acolo, în ea umbra ori să arunce semînte goale de doilea”.

Nu se precizează dacă nu cumva de la această înfruntare dintre durată, sta-bilitate și ireversibilitate cugere s-a u-ajuns la superstiția — amuzament, azi —, a deslășurii în podul palmei a viito-rului unu sau doi, sau a trecutului, mai cu pte mai cu ele date la scos.

Avînd — asta se spune limpede în lucrările consultate — infrastructură și suprastructură, podul este o așezare sau instituție în toată firea, ba — dacă ne gîndim că are cap, dar (orgolii, pu-doare, treopid de sus a devenirii? n-are coadă, are tot cap) — chiar bicefală, — cu specific și rigori pregnante. Să ne-gem doar: în acest perimetru (tehni-cist vorbind „deschidere”) arivismul sau gloria față de cea de lîngă volan nu e permisă, depășirile fiind interzise; pe urmă, c vedere de pe pod rămîne o ve-dere de pe pod, arta plastică nu oste-nerge în a ni le arăta, fie ea aruncată în amonte fie ea aruncată în aval; privi-rea vreau să spun; pe urmă ar mai fi rememorările (să smulg din cinema-tografie „Podul Waterloo”) și reveri-ile; ar mai trebui notate și cugetările care, trîntite aici, cu coatele rezemate de stînghe sau parapet, oricît de pi-pernicitate ar fi, capătă greutate și va-

Nicolae VELEA

cronica literară

Ion Caraion CIMITIRUL DIN STELE

Ion Caraion (pe numele adevărat Stelian Diaconescu, născut la 10 mai 1923 în Rușavăț-Buzău) și-a publicat primele versuri în atmosfera sumbră a celui de-al doilea război mondial, afiliindu-se prin vîrstă, temperament și formație unei generații din care mai făceau parte D. Stelaru, C. Tonegaru, Al. Lungu sau Geo Dumitrescu. Comunismul spirituală cu aceștia este evidentă în volumul său de debut, intitulat **Panopticum** și apărut în 1944. Poetul se considera pe atunci, asemenea lui D. Stelaru, un profet în zărențe, bătînd străzile unui oraș infernal și disprețuind, de jos, convenția socială. Mindria de a trăi periferic aparținea unei rase damnate și avea consecințe în programul estetic. De pe această poziție era renegată arta aristocratică în favoarea aceluiași democrațism al cuvintelor care avea să-l conducă pe Geo Dumitrescu la cultivarea prozaismului și a expresiei diazonice. Preferința, exprimată tranșant, aparea într-o profunzime de credință versificată: „disprețuim cumînținea reumatică a inșilor bolnavi de centimetri pătrați. / Avem umbrelt simplu, dar pași tulburați, / ne gîtuim măsura, nu pune cătușă / geografia unor molii cu belciugul la ușa.” Prin urmare, în concretizarea izbitoare și asimetrică a cuvintelor nu trebuie văzută o estetică a urtului de factură arheiziană, iar în tristețea apăsătoare — o influență bavoviană (apropierile se fac adesea). La Ion Caraion urtul nu e nici rafinament și nici stare de exil, ci răzvrătire temperamentală împotriva a tot ceea ce se evidențiază și se consacră. Poetul mai război decât înălță, isterizat, în plan istoric, de războiul care pare fără sfîrșit și exasperat, în plan estetic, de expresia care nu i se supune.

Cel de-al doilea volum al său, **Omniul profilat pe cer** (1946), suferă de aceeași fabricitate care nu lasă mină să caligrafieze și imaginația să se înalțe. Impiedicat în ritmuri și restricții lexicale, poetul rupe totul nervos și trage țușe lungi, groase care îi ascund ezitățile. Printr-o dezordine ridicată la rangul de principiu estetic el își salvează de zădărnici înnașcută. Retorica delirantă, plină de repetiții, de fascicule de sinonime, de întreprinderi amenințătoare capătă grandioarea unei vespnice acuzării. În poemul care dă titlul volumului acuzăția culminează monumental: „Printre materii anorganice, printre viziuni sălbatice și planete / mergea uriaș ca o mie de blocuri puse sa neargă, / ca o mie de soldați trimiși să se omoare, / ca o mie de prizonieri întorși din război, / ca o mie de muncitori chemați la fabrică.”

E o răzvrătire obscură și proletară care îl va îndemna pe Ion Caraion să scrie un ciclu de **Cîntece negre** (1946), de cîntece ale solidarității anonime împotriva războiului. De data aceasta, poetul nu se mai consideră un rătăcitor, ci un militant, vorbind în numele istoriei și renunțînd la cultivarea expresiei din cauza unor imperative înalte. Ca în poezia franceză de rezistență, apar îndemnuri la viața activă: „Poet! / Voi trebuie să agitați lumea / Voi existați odată cu tot ceea ce există. / ... / voi v-ați născut pentru tot ceea ce e viață, flux, campanie — / voi v-ați născut să fiți permanenți între oameni — alături de ei / odată cu ei.” — **Cîntece negre**.

Poezia mai nouă a lui Ion Caraion (grupată în volumele **Eseu** — 1966, **Dimineața nimănui** — 1967, **Cîntă și aproapele** — 1970 sau reluată în antologii de tipul celei intitulată **Necunoscutul ferestrelor** — 1969) cunoaște o maturitate tîrzie. E de fapt o tinerete retrăită, îngîdurată și gravă. În mod ciudat, poetul a devenit calom. El caută noi structuri pentru așezarea în volum a poemelor, suprimă și adaugă, publică ediții de lux, totul în perspectiva unei cărți ideale. În această condiție se află, fără a fi o antologie completă, și volumul **Cimitirul din stele**, apărut de curînd la **Cartea Românească**. Autorul a dispus într-o ordine nouă piese aparținînd ultimilor cinci-șase ani, cu intenția de a ajunge la o imagine organică a poeziei sale. Această imagine contrazice însă poezia de tinerete și da impresia că Ion Caraion nu numai că retrăiește, dar impune o vîrstă în absolut. Este o vîrstă himerică, o vîrstă care unește febra cu meditația.

Poetul a așezat pe un frontispiciu vizibil planul distinct al peregrinărilor sale. El nu se mai revoltă decît în general, cu sentimentul inutilității acestei revolte. O boseală enormă îi apasă umeri. Privind în jur, răzvrătînd de altădată observă că întinericul e o stare normală: „**Intinericul se face singur / lumina trebuie s-o facă oamenii / în fiecare piatră e venin / tot așară trebuie făcut din nou / toți oamenii trebuie făcuți din nou / și acum unde-i dimineața?**” — **Mină de despărțire**. Conștiința efectului derizoriu a unui demers deosebit de energic îl face pe poet urzuz, mizantrop: „**Am iubit o femeie care a plecat. / Am avut un prieten care m-a vîndut. / Tară, Drum pierdut. / Oraș fără nici un hărbat. / Eu am ajuns pină-n tînuțul de unde / nu se mai crede și nu se mai speră.**” — **Gol**.

Toată această dezabuzare nu e favorabilă poeziei lui Ion Caraion. Negăția care devine scop în sine e întotdeauna săracă. Absența, uneori, a inițiativei patetice face vulnerabilă și expresia, care se suspendă în gol, expunîndu-și stridentele.

Poet de mari resurse, Ion Caraion a ajuns momentan într-un impas de selecție. Cartea pe care o vizează să afle încă nedescoperită în poemele sale.

Agresivitatea limbajului e acum o agresivitate consacrată, iar rechizițiul — un sarcasm suficient sieși. Ceea ce înainte era mișcare e acum plastică, ceea ce înainte teroriza se oferă acum contemplației.

Alex. ȘTEFĂNESCU

Miron Radu Paraschivescu

ULTIMELE

Miron Radu Paraschivescu este — fără îndoială — una din marile voci ale poeziei române contemporane. Ceea ce s-ar putea numi spiritul ocazional-tragic al poeziei se dovedește a fi și cu el deosebit de generos. Numai astfel ne putem explica hotărîrea poetului de a întocmi singur cartea de față și de a intitula (în contrast cu ciclul intitulat **Primele**, din **Scriseri**, vol. I), oțit de grav simbolic, **Ultimele**. Cit despre **Prăfă**, poemul cu care se deschide cartea, și care este datat **2 noiembrie 1970**, să recunoaștem că nimic nu ar fi putut exprima mai autentic din însuși miezul ei de foc, durerea crispat-impăcată — invadată de marea boseală a morții — a prezentimentului ce anunță fatalul sfîrșit: „**Bătrîn, în fine, să-mi mai fac iluzii. / Despre ce-a fost ori cum putea să fie, / Scăpat de optative și gerunzi / Și tolnă în dulcea sindrofie / A viselor, de-acuma înainte / Năpăstos de se-mplinesc vreedată / Ori, aburite numai în cuvinte, / Dispar ca orice oaste, degradată, / Sătulă să-mi mai lupte și să moară, / Încerc neabînuita voluptate. / A tocului uitat în călimăriță. / Și mai departe, a doua parte a morții, în care elegiacul se hrănește cu voluptate din plina de tîlcuș impăcare în eternitate o poetului cu sine și cu existența universală: „**Aștept mori de vînt ce asaltate. / De mine-ai fost cîndva, și ele-mi lasă / Acele brațe lungi și răchirite, / În cruce potolită peste coastă. / Zoiul mi-e amie, dusmanul — frate, / Invitîți, rîvnă-n mine stau să moară. / Și toamna aurită și amară, / Aceste vorbe a-dunate-n șire. / Imi pilipie cu frunza ce-și coboară / Vopselele din pomii-n desfrunzire. / Spre a-și piti poala în pămînt, / Așa cum de prin turle părăsite / Cad cioburi de vitralii ce-au răsfîrțat. / Din ochi mirați de prunc și blînzi, de vite, / Cîndva lumina întru Duhul Sfînt.”****

Trecînd la examinarea substanței lui propriu zise, trebuie să spunem numădicit că volumul **Ultimele** — iarăși în chip simbolic — concentrează, subliniindu-le, aproape toate liniile de forță ale poeziei lui Miron Radu Paraschivescu, privită în ansamblul evoluției ei. În ce ne privește, am situat întotdeauna personalitatea artistică a acestui poet — dacă se poate zice așa — sub semnul unui derutant eclecticism de structură. Spunem eclecticism de structură pentru că surprinzătoare șchimbari de regim poetic ce intervin de la un volum la altul, în cazul plămăturului **Cîntecelor țigănești**, sint toamă, expresia unei disponibilități originar motivate și nicidecum nu completează, obositor de bogalul dosar al iscușțiilor mimetice de conjunctură. În cîmpul poeziei noastre de azi — fapt extrem de semnificativ — Miron Radu Paraschivescu, pe acest plan, reedită în forme inedite performanța unor dintre poezii reprezentative ai generației de la 1848: Alecsandri, Bolintineanu, Alexandrescu. Ce anume vrem să spunem cu aceasta ni se pare cu totul limpede. Asemenea îndepărtărilor săi înaintași Miron Radu Paraschivescu are neobșnuita vocație de a veni în întîmpinarea celor mai prezente soliciții ale momentului literar căruia îi aparține. El este întezat cu o natură poetică ce îi permite să-și asume, cu deplină siguranță de sine, dificultățile pe care le încolăbă cele mai diverse tonalități lirice, stîindu-se decî la polul opus stîlurilor, fie și și mari, din așa-zisa categorii a monocolorilor.

Nu începe îndoială că, precum morii potuzeciopisti, autorul **Declarației patetice**, al **Cîntecelor țigănești** și al **Tristețor** are conștiința poetului cititor, trăitor într-o epocă istorică de fundament ale restructurării. Din această pricină, el își fundează un program al cărui cuvînt de ordine îl deține ideea de participare totală. Întîmplarea fericită face ca această participare totală să fie și diversă, grație amintitei disponibilități ce caracterizează personalitatea artistică a poetului.

Realmente, lui Miron Radu Paraschivescu îi sînt deopritiv străine atît complexul unilateralității tematico-expressive cît și orgoliul de a sfida cultura modalitate sau cutare sursă de inspirație poetică. Eclecticismul viziunii sale lirice și al programului său estetic se supun necondiționat criteriului necesității dictate de timpul istoric căruia se e întezegă. Astfel

înțelegem de ce opera paraschivescă — cantitativ nu dintre cele mai impresionante —, în mare, întrunește totuși, atribuțele unei summa a poeziei românești contemporane. Și nu ne vom mira să constatăm, chiar în acest volum ce cuprinde doar câteva zeci de titluri, că fac, cum se spune, casă bună poezie de structură poetică cu totul diferite, „rezumînd” cu maximă pregnanță însăși situația generală a operei poetului.

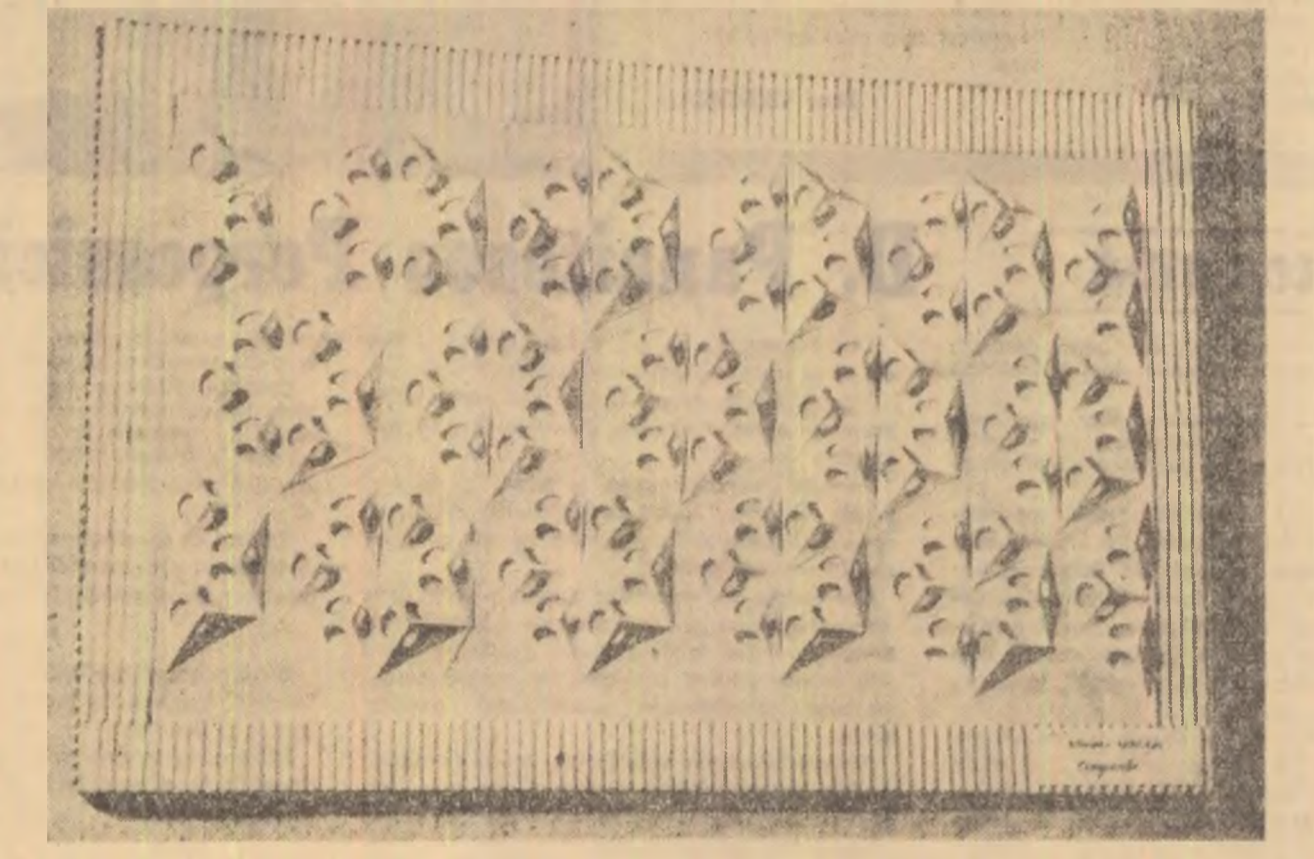
Confluența, în calegerea **Ultimele**, a tonalităților lirice din volumele anterioare ale lui Miron Radu Paraschivescu, este deci într-un totuș sesizabil. Să exemplificăm acum or fi destul de greu pentru că ar însemna, pur și simplu, să întreprindem o extinsă acțiune de confrunțări succesive, ceea ce practic nu e cu puțină în cadrul cronicii de față. Totuși, nu vom renunța măcar la ideea producerii cititorului nostru. Duhul cărții de tinerete, **Declarația patetice** se însinuează masiv în poemul precum: **Si-asa-i bine. A fi liber, Colonialism, Din depărtate țărîmuri, Dintr-un 21 al lumii ș.a.** Tonurile avîntate, slujind cînd un discurs patetic, mobilizator, cînd o odă solemnă, cînd un reportaj-pamflet de nestîvîlîtoare vehemență, se simt și acum în fața unei atari modalități și, ca atare, nu ezită a da drumul în lume — spre pildă — unui opeel umanist de tip whitmanian.

Dar poemul așa-zis „oportun”, cu rădăcinile adînc înțepate în materia proaspătă a evenimentului la zi, așa cum l-a ilustrat poetul — cu strălucire — în **Leude și alie poeme**? Regrupînd piesele intitulate **După un an, Manifest electoral, Sîvîite zile, Tară avem încă o dată revelația unei exemplare lecții de conștiință civică, politică și patriotică** pe care Miron Radu Paraschivescu o da multora dintre confrății săi. „Actualizarea” amintitului spirit potuzeciopist, într-un asemenea context, ni se pare revelator. O odă precum **Tară**, purtînd pe-țetea unei simplități rafinate, a unei „naivități” de loc înțimplătoare, sînt mărturie: „**Astfel ne-a fost dintotdeauna dată / Tîrîna de grădini și bărgăne. / A noastră, după mamă, după tată / Și singele grupat în esaloane. // Fecundă întrebarea ca un nor / Cu lobii încercății de multă ploaie, / Zidului de viu din Elsinor. / Răspunsul cburînd peste vapoie. // E astăzi una, cum a conștințit / Și cronica, și fapta anonimă. // Din Marea mare pină-n asfînt / Veghează Cronos unitatea primă. // Ce-o vom purta, povară stîlă, plîndă, // Luptînd cu beznă din străfunduri-n care / Moi cîntite și larve își declină / Restituirea în vulcan și floare.”**

Iată însă că poezia de această factură, deschisă la solicițiile istoriei și ale cetății, — în cazul lui Miron Radu Paraschivescu — nu se arată a fi incompatibilă cu orientarea spre sondajul interior, cu poemul de reflecție dramatică, catopaltic în dinamica întrebărilor de amploare existențială. Zona aceasta de intensă crisoare lirică, delimitată cu mare acuitate în cărțile **Versul liber și Tristețe**, își relevă prezenta, apoteotic, și în **Ultimele**. Neomînd a cita elegiile **Inger și Lupta** cu ingerul (tulburătoare „jocuri” de-o viață și de-o moarte, în linia multora dintre poemule volumului **Noaptea** a lui Argehezi) să citim, în acest sens, **Poem alb**, care ni se pare a poezie extraordinară: „**Poale că spre tine-n dreptasem acest ging / devenit cuvînt / Poate că spre tine-n dreptasem acest cuvînt / devenit singe / Poate că spre tine-n dreptasem acest singe / devenit făptură / Poate că spre tine-n dreptasem această iubire și ură / Poate că spre tine-n dreptasem această neîntîi / pe care tu ai primit-o / și tîcînd zîmbînd și privind / ai învățat-o să tacă / (deci să strige) / să zîmbescă (deci să plîngă) / să privească (deci să uite) / poate că tu ești viața ei / (de vreme ce-ai ești moartea uitării).”**

În ultimă instanță, cartea de poezie **Ultimele** constituie un final copleșitor. Și aceasta într-o dublă direcție: umană și artistică.

Nicolae CIOBANU

MIRCEA ERHAN (anul IV, Liceul M. Tonitza) : COMPOZIȚIE

posta redacției

I. B. „Interviu cu Naică Bănu” — e un articol-interviu (gen publicistic intrinsec de demn de stimă) — care ar putea să apară foarte bine într-unul din cotidienele noastre. Te sfătuesc să-l trimiți unei redacții, cum ar fi, de exemplu, Știința tineretului. Noi, ca revista literară, am fi bucuuroși să te publicăm, cum am mai făcut-o, cu schițe.

ADRIAN RENATO. Ți-ai schimbat numele, dar stilul și caligrafia te-au trădat. Nici sub pseudonimul prozele dimitale n-ai mai multă valoare. Insistența de care dai dovadă mă „tinghereste”; uneori mai că-mi vine să scriu eu o schiță și s-o public sub numele dumatiale adevărat. Sint gata să-ți demonstrez oricînd că cheltuiеști timp cu nemiluita pe niște lucruri care nu te prînd.

V. M. G. Răspunsul era pentru dumne-nea. Regret.

LOREY S. N. Vrei adevărat curat. Iată-l: nu ai talent. Dac-aș fi întezărit un singur fir de vis în versurile pe care mi le-ai trimis mai degrabă mi-aș fi rupt mina decît să-ți scriu: oprește-te, îți pierzi timpul. Ca să se convingă și alții că am dreptate, reproduc un fragment din „Spațiul”: „Astrele-au semănat timpul / Și a rodit frumusețe. Gîndul își trimite „solii” Să adune speranțele / Astrele au semănat viața. / Și a rodit speranțele” etc. Cuvintele-ți sînt uscate ca lemnul bătut de soare, și pe fața lor numai catran bun de ricitu cu unghia.

EMIL DOLEA. Mi-a plăcut poezia intitulată „Lăcrimă”. O aștern aici, cu nădejdea că ne vom mai întîlni în multe pagini

să faci din ele pom verde. Mai bine pune-le pe foc. Citez din „Desfăcerea”: „**Jar / Pojar / Sobar / Fugar / Cu amar / Te strîns-am iar / Pic / cu pite și / Bob / cu bob,”** și tot așa vreo cinci pagini. Dacă ești așa de smeu dă-mi două sute de rime la cuvîntul cataif, excluzînd, bineînțeles, pe englezescul **If**.

DAN POENARU. Ți-am citit „Lăcrămiarele” și m-a luat o-o umbră de ris pe la rădăcina nasului. Dumneata zici că trebuie „să ne iubim cu ochii închisii” de la Brăsoy și pină-n Capitală. Dar între Giurgiu și Turnul Măgurele cum să procedăm? Lăcrămiarele sînt flori frumoase, închid ochii ca să le văd, dumneata nu știi să le culgeți, fugi pe sub soare cu picioarele legate. Ești foarte duhos, dar spui niște bazaconi de-i vine omului să ia un tren marfar în spinare și să plece cu el la Constanța ca să-l umple cu apă de ploaie scosă din mare. Eu cred c-o să ajungi să scrii proză bună cînd cuierul din redacția noastră, care iubeste cu ochii închisii fîsul meu, va ajunge să dea rînduri-rînduri de lăcrămiare, violete și zorele în cele trei coarne ale sale.

In nici-un fel.
Ina M. Victor Păun, I. Savu, Domnul Nimeni, P. P. Mînușcu, M. C. S., Silvia Marinca Maor, Dom Gicută, A. P. Zăluș, L. C. Brăila, Niculina Dogaru, Floarea Marin, Florica Popa, Angela Balomir, St. M. Găbriean, Ornic, Emil Constantin, Ion Mănea.

Fănuș NEAGU

Stilul —

instrument politic

Meditînd în jurul conceptului de stil, mi-am amintit că acest cuvînt denumea odinioară, aceluși strămoș al creionului, „stilul”, cu care se scrijelau litere pe tablitele de ardeie.

Dar o reflecție asupra noțiunii de stil va părași repede această accepțiune învechită, prea concret materială, a cuvîntului. Obiectul în cauză a ieșit din uz, și totuși ceva legat de un meșteșug, de un efort, de voința consecventă, încăpătînată de a grava cuvîntul în materia rezistentă, rămîne legat de înțelesul actual, mai spiritual, al acestui cuvînt. Intr-adevăr, a vorbi despre stil înseamnă, înainte de toate a vorbi despre o îndeminare, despre „mina” abilă a meșteșugarului care înfrîntînd rezistența substanței cu care lucrează, îi impune acestuia forma votă de spiritului său. Cînd mă gîndesc la măiestria stilistică, imi apare înaintea minii lui Brîncuși purtînd dalca și ciocanul, mina lui Tucelescu înmuiață toată în culoare, sau mina lui Argehezi purtînd cîndeu. Piatra, culoarea sau cuvîntul opun înierile lor voinței de creație, formeii la care artistul le obligă. E esențială această obligație care e primul contur, prima apăsare umană preia umădă a ceea ce am putea numi o pecete stilistică. Artistul își lasă amprenta spiritului său în materie.

Stilul înțeles în această primă aproximație apare cu o teribilă evidență la marii artiști din vechime. Un orferu din Renaștere, un Benvenuto Cellini, un moralist din secolul al XVII-lea, un Flaubert la mijlocul secolului trecut, marcau orice clanță fărîdită de ei, orice portret desenat de ei, orice frază scrisă, cu acel sigiliu îndelung, foarte ușor de recunoscut al stilului lor personal. Dar și operele toate aparținînd unei școli ori unei epoci, în care prezida un anumit spirit poartă pecetea stilului aceluși școli ori acelei epoci. Trîm, oare, în secolul nostru o derută stilistică? Nu mai există, oare, aceea voință concertată spre unitate, spre ordine, spre perfecție adevărate a formei și fondului care aparțin sferei determinate a unui stil? Lucrurile trebuie cercetate mai de aproape.

O impresie de stil, de unitate sau de armonie stilistică ne oferă acele opere în care artiștii, tehnici, făcînd nu par prea evidente. Nu există stil care să nu pară, într-un fel sau altul, natural. Aceasta pentru că, în mod evident, stilul ține de natura intimă a artistului. Rădăcina stilistică pornește din solul cel mai adînc propriu al pasiunilor unui creator. S-ar putea spune că mai adevărată chiar decît celebrul cuvînt al lui Buffon, „le style est l'homme” — stilul este omul însuși — este teza după care stilul este natura însăși. Cit de lipsite de stil sînt obiectele artificiale, făcute în serie, prin mijloace pur mecanice, produse ale automatizării, lipsite de amprenta vizibilă a minii omului: Dar există astfel de obiecte? Chiar și pe mașinile care proliferază în civilizația modernă poți recunoaște, uneori, unitatea de concepție sau de factură echivalentă cu unitatea stilistică. Dar, cu adevărat, stilul este, în aparență cel puțin, un apănaj al naturii. El pare atît de natural încît uneori pare să fie identic cu dexteritatea, cu facilitatea improvizăției. Dar nici un artist nu creează un stil lăsdînu-se doar să alunece pe panta de minoră rezistență a naturii sale. Meșteșugul, îndemînarea despre care vorbeam mai sus, nu este doar înăscut ci trebuie dobîndit.

Peștra a „dobbîndi” o capacitate stilistică nu este suficientă să deplinească o îndemînare. Stilul nu este o abilitate exterioară aceluși de creație și reflecție asupra creației. Un mare stilist este desigur, un bun meșteșugar al artei sale dar, înainte de toate, este un artist. Iar arta impune creatorului căutarea unor coeziuni interioare. Ne apropiem, de esența aceluși fenomen estetic pe care-l recunoaștem, atunci cînd înțelegem că el nu rezidă în înțesăturile formale, exterioare ale operei, care o fac ușor de recunoscut, ci în structura sa interioară care o informează. Unitatea stilistică a unei opere ca și a operei care aparțin unei școli, unui curent, unei epoci, se datorește nu identităților formale, ci coeziunilor interioare, unui spirit comun din care purced operele respective.

Efortul stilistic, acea strădanie exemplară a marilor maestri, are, fără îndoială nu numai un caracter estetic, ci și unul foarte important, etic. Nu există anarhie stilistică decît acolo unde e un neam stilistic. Căci, prin natura sa, stilul e supunere la legi. Desigur, legile nu sînt exterioare, nu sînt simple opreliști arbitrare, canoane artificiale. Scriitorii clasici cunoșteau prea bine supunerea la reguli impuse, admise de consensul unanim al artiștilor. Neîncrederea în reguli, neșupunerea la legi a apărut doar o dată cu disoluția idealului clasic în artă. Dar chiar și în timpurile moderne, marii stilisți au fost adevărați creatori care au știut să se supună la legile, uneori făcute de ei, altele primite, dar întotdeauna liber asumate. E suficient să urmărim experiența pasionantă a unor mari posedăți ai stilului: eforturile unui Odobescu, rigoriile la care se supunea acest povestitor, eseist și mare îndobăț în scrisul său. Sau, să amintim experiența artistică exemplară a lui Creangă, care și-a creat un stil atît de personal al narațiunii, supunîndu-se genului limbii române, bine cunoscută și gustată la sursa ei. Ar fi interesant de studiat obseșia stilului la un mare maestru cum a fost Mateiu Caragiale, la care stilul este desigur, este un artist. Iar arta impune creatorului căutarea unor coeziuni interioare. Ne apropiem, de esența aceluși fenomen estetic pe care-l recunoaștem, atunci cînd înțelegem că el nu rezidă în înțesăturile formale, exterioare ale operei, care o fac ușor de recunoscut, ci în structura sa interioară care o informează. Unitatea stilistică a unei opere ca și a operei care aparțin unei școli, unui curent, unei epoci, se datorește nu identităților formale, ci coeziunilor interioare, unui spirit comun din care purced operele respective.

Efortul stilistic, acea strădanie exemplară a marilor maestri, are, fără îndoială nu numai un caracter estetic, ci și unul foarte important, etic. Nu există anarhie stilistică decît acolo unde e un neam stilistic. Căci, prin natura sa, stilul e supunere la legi. Desigur, legile nu sînt exterioare, nu sînt simple opreliști arbitrare, canoane artificiale. Scriitorii clasici cunoșteau prea bine supunerea la reguli impuse, admise de consensul unanim al artiștilor. Neîncrederea în reguli, neșupunerea la legi a apărut doar o dată cu disoluția idealului clasic în artă. Dar chiar și în timpurile moderne, marii stilisți au fost adevărați creatori care au știut să se supună la legile, uneori făcute de ei, altele primite, dar întotdeauna liber asumate. E suficient să urmărim experiența pasionantă a unor mari posedăți ai stilului: eforturile unui Odobescu, rigoriile la care se supunea acest povestitor, eseist și mare îndobăț în scrisul său. Sau, să amintim experiența artistică exemplară a lui Creangă, care și-a creat un stil atît de personal al narațiunii, supunîndu-se genului limbii române, bine cunoscută și gustată la sursa ei. Ar fi interesant de studiat obseșia stilului la un mare maestru cum a fost Mateiu Caragiale, la care stilul este desigur, este un artist. Iar arta impune creatorului căutarea unor coeziuni interioare. Ne apropiem, de esența aceluși fenomen estetic pe care-l recunoaștem, atunci cînd înțelegem că el nu rezidă în înțesăturile formale, exterioare ale operei, care o fac ușor de recunoscut, ci în structura sa interioară care o informează. Unitatea stilistică a unei opere ca și a operei care aparțin unei școli, unui curent, unei epoci, se datorește nu identităților formale, ci coeziunilor interioare, unui spirit comun din care purced operele respective.

În literatura noastră actuală — și ne referim aici doar la proza românească din ultimii ani — se poate remarca efortul unor romancieri spre crearea unui stil propriu al narațiunii. Amintim doar, experiențele diverse ale lui Marin Preda, Eugen Ionesco, Ștefan Bănuș, Nicolae Breban, D.R. Popescu și Fănuș Neagu. Ar fi interesantă o analiză a acestor stiluri stilistice, manifest în diferite forme, în creația românească a acestor scriitori.

Obseșia stilului poate, însă să ducă la simularea originalității sau la diverse anomalii, cum ar fi afectarea stilistică, academismul, protozitatea sau alte manifestări. Tudor Vianu arată, în **Estetica sa**, că „adenarătul stil este acela în care se armonizează originalitatea individuală cu aceea a timpului și a societății”. Intr-adevăr, a încerca să creezi un stil urmînd efecte pur exterioare, a imita maniera unor artiști, a te rupe total de spiritul timpului, a fîrta o mecanică stilistică înseamnă a cultiva un pseudo-stil, a adopta o formă sau alta de manierism, în sensul inferior al acestui termen. După cum excentricitatea este sterilă, tot astfel sînt imitații, eclecticismul excesiv. Stilul compozit, sincretismul, amestecul de stiluri disparate, neasimilabile, confuzia, anarhia ca și coeziunea mecanică, artificială stilistică, tin de o patologie artistică pe care arta autentică o refuză.

Dar, încă o dată, această obseșie patologică nu trebuie să ne facă să uităm exemplul fecund al marilor pasionați ai stilului. Să amintim cuvintele lui G. Călinescu prin care criticul (cel care și-a fărînt un stil atît de propriu al criticii) indică un simptom caracteristic după care să putem recunoaște un stil autentic: „cînd opera — spunea el — își răspunde ei însăși și îl instruește chiar pe artist, are stil”.

Nicolae BALOTA

vocația politică a scriitorului român

Scriitorul și Politica

Nu vreau să repet lucrurile deobște știute de către fiecare dintre noi, despre legătura dintre artă și social (altfel de artă nici nu există) sau despre caracterul militant al literaturii din ultima vreme, de pretutindeni, într-un veac ce stă sub semnul marilor înnoiri, al schimbărilor și disparițiilor de civilizații și apariții, pe toate continentele, a unor civilizații noi. De obse-sia noastră de a regîndi lumea de la temelii pentru a o transforma.

Aș vrea în schimb să subliniez modul specific al scriitorului de a face politică prin opera sa. Desigur, marii înaintași ai scrisului românesc au făcut politică sau au fost bărbați politici și de stat, au fost revoluționari sau constructori de instituții, legați de toate marile momente ale istoriei acestei țări. Alții, activi politic au greșit și uneori au greșit grav, fiind în contradicție cu propria lor operă. Nu despre aceasta vreau să vorbesc ci despre acțiunea politică a scriitorului însuși, a operei literare durabile, cu atât mai eficientă cu cât e mai durabilă. Aici, rolul scriitorului este foarte mare, este incalculabil.

Dacă națiunea este o noțiune politică, și este, nu numai ca realitate socială obiectivă, dar și ca o realitate de conștiință, atunci ea nu poate fi concepută fără fâuritorii valorilor literare care stau măturătoare acestei conștiințe. Ce-am fi noi, cum ne-am recunoaște fără Eminescu, fără Argeșezii, fără Caragiale sau Sadoveanu, sau fără scriitorii ultimelor decenii?

Dar mai deasupra tuturor acestor acțiuni directe, mai există ceva, ce nu trebuie să uităm niciodată. Politica e o formă a civilizației. Societatea există, poate exista, numai atunci cînd instinctele noastre sînt sublimite, cînd învățăm să ne regîndim ca și educația în general, trebuie să dea o formă utilă și generală pasiunii, așa cum arta ca însăși exprimă valorile generale. Pa-siunile se înalță prin ele și se clasifică. Acest lucru se realizează prin două modalități. Mai întîi trezind marile idealuri capabile să absoarbă energia, să-i dea direcție. Apoi, creînd o dispoziție detașată a spiritului, făcîndu-l lucid, ridicîndu-l la emoția impersonală. În felul acesta înalt și înscris în va-lorile eterne ale omenscului, ne alegem mijloacele, așa ca ele să nu contravină principiilor pe care e construit omul. „Sufletul nemîngiat, indulcînd cu dor de moarte” al cornului eminescian nu este un apel la acțiunea politică directă. Dar cu sunetul său în urechi, politica se poate face mai bine.

Alexandru IVASIU

O problemă de unitate și de tradiție

Oricît de puternică este tendința de particularizare a literaturii, oricît de ambițioasă dependența ei de specific artistic, foamea ei de originalitate, semnele finale ale exprimării artistice tot sîntem noi, dar o realitate sublimată, o depozită de medii sociale. În măsura în care literatura este în mod obligatoriu o problemă de conștiință socială, și este, în măsura în care literatura este în mod obligatoriu o dare de seamă ideologică, și este, literatura este politică. Progresul cunoașterii istorice se poate realiza numai printr-o a-derare deliberată. Ca purtători ai progresului cunoașterii istorice, scri-itorii sînt conștiințele sociale active pe care transformările istorice îi mină spre formularea de noi probleme. Unitatea de măsură a marii literaturii n-a exclus niciodată eticul în favoarea esteticului, o modalitate literară exemplară este pînă la urmă o propunere de comportament social. Delimitarea vizavi de timpul prezent și vizavi de timpul trecut, înțelegerea continuă din spate istorie spre actualitate sînt condiții obligatorii ale actului literar.

Capodoperele literaturii universale reprezintă, fără excepție, un punct de vedere asupra istoriei. Re-prezintă o atitudine. Conștiința socială este o însușire teoretică nu-mai în cele din urmă, ea se dobîndește ca urmare a unei activități sociale practice, ca urmare a aderării și participării. Ideologia literaturii este o problemă de comportament social activ, ea este o problemă de politică. Fiindcă ce reprezintă poli-tica unei națiuni dacă nu compor-tamentul acelei națiuni, principiile de conduită socială și politică spe-cifice, alți înaintași ai marii literaturii? Ori, calitatea marii literaturii este garantată în cea mai mare măsură de prezența mesajului social și de identificarea acestuia cu idealurile comune naționale.

Toți marii scriitori români au fost oameni politici. În primul rînd pentru că

au participat în cel mai deplin în-țeles al cuvîntului la evenimentele timpului lor, la transformările progresive. În ultimul rînd pentru că au devenit mesagerii acestor eveni-mente în literatură. Marile eveni-mente sociale pe care le cuprinde istoria noastră au marcat fără excepție literatura scriitorilor progresiști. O istorie a literaturii române s-ar putea întocmi și din punct de vedere al momentelor politice la care s-a participat. Pașoptismul și Școala Ardeleană sînt numai două dintre categoriile posibile. Militan-tismul social și politic al scriitorilor noștri s-a manifestat cu toate pri-lejurile. — Războiul de independen-ță, unirea, primul și al doilea răz-boi mondial au înscris atitudini poli-tice exemplare. Participarea la ros-tul obște, ideea servirii cetății și calitatea de cetățean au animat li-teratura română de la un capăt la altul și, din punctul acesta de ve-dere, al participării la țară. Li-teratura noastră are un puternic ca-racter de contemporaneitate, de con-cordanță și de sincronism. Un carac-ter de opinie unitar pentru întreaga noastră literatură șterge granițele de timp și conferă înaintașilor atri-butul contemporan. În mod practic, din punct de vedere al militan-tismului social, din punct de vedere al angajării deliberare, nu există nici o diferență între cronicari și scriitorii de astăzi. Diferența au fost numai împrejurările sociale, încît ideea de scriitor actual-om politic, este o idee de mare tradiție. Etica scriitorilor înaintași este continuată în etica scriitorilor de astăzi și poate că, dacă există în momentul de față la noi această încinare pentru litera-tura trecută, dacă descoperim cu al-ta uimire și fericire conștanțe de spirit și de simțire, dacă resim-țim astăzi clasicul aîd de contem-porani, acest fapt se datorează im-poldului participării. Vocația poli-tică este pentru literatura română o problemă de unitate și de tradiție.

Sânziana POP

Scriitori, în măsura în care deținem niște concluzii

Dacă ar fi să ne întrebăm de natura pe care o are actul politic în viața ficțivă dintre noi, ar trebui să răspundem că, mai întîi de toate, avem de a face cu un sentiment al timpului care există în noi, și cu o nevoie de a privi în timp în care existăm. Numai prezentul este cel care ne aparține în așa fel ca să-l putem trăi. Realitatea care ne aparține este numai aceea în care sîntem: răstul, este o realitate imaginată sau teoretică, a cărei experiență nu o avem, pentru că ea nu există ca prezent și nu ne obligă răspun-derii. Putem spune deci că politicul este sentimentul răspun-derii față de prezentul experienței noastre; și anume o răspundere pentru actul colectiv al experienței noastre.

Politicul nu poate fi înțeles altfel, decît atunci cînd el im-pune ființa etică unei comunități; și el cere o atitudine de valoare: facem prin ceea ce sîntem împreună. Poporul nostru are prin fire o aspirație pentru existența în comunitate. E destul să ne gîndim la sentimentul de prietenie cu care se leagă oamenii la noi, la nevoia de a comunica, la ființa des-chisă a poporului nostru, să știm că realitatea acestei pre-zențe în comunitate este mai vie la noi ca în altă parte. Și atunci ne apare evident că valoarea națivă a ființei etico-po-litice pe care poporul nostru o are, și o are mai ales ca at-titudine afectivă, și nu numai ca simplă aderență la un pro-gram. Românul, care simte nevoia să trăiască între oameni, are această zestre care îl face să-și comunice atitudinea mediului în care se află. Dacă la noi politicul este tocmai această re-cunoaștere a atitudinii directe și afective a ființei în pre-zența colectivă a experienței tuturor, înseamnă că politicul face parte din viața intimă a ființei: el este chiar aptitu-dinea de a comunica cu valorile. Și cînd comunicăm cu valorile, trăiești chiar experiența prin care ele există.

Scriitorul ca un chemat în lumea valorilor — cum trebuie să se simtă și cum nu poate să fie altfel — este exponentul și rădăcina acestei atitudini. El are expresia care dă viață

sentimentului în fața timpului prin care el există, și în fața de colectivitatea a cărei rădăcina este. El este limba națiunii și prin el prezentul la o formă pentru viitor. El este impu-ternic să caute valoarea cea mai înaltă a experienței pre-zențe prin care ea poate rămîne celor ce vin, ca adevăr de viață, autentic și deschis.

Cineva vorbește de răspunderea scriitorului, și spune el acolo că este scriitor nu acela care are premize, ci numai acela care definește concluzii. Cine își ia o misiune, o ia ca s-o termine, ca să aibă experiența locului spre care se îndreaptă această misiune. Pentru că numai acolo, la sfîrșit, în concluzie, se descoperă realitatea și adevărul unei vocații. Altfel, scriitor ar fi oricine. Și noi sîntem astăzi scriitori aici în patria noastră în măsura în care deținem niște concluzii, în măsura în care descoperim amplitudinea unui orizont istoric care să existe ca ideal, de-a lungul timpurilor. Avem voca-ția de a privi realitatea politică pe care țara noastră o repre-zintă în lume, prin ființa etică a privirii noastre. Cînd privim literatura noastră are orizontul gestului expresiei noastre devine va-loare. Cînd privim un eveniment și ridicăm acolo unde el se înfățișează cu idealul de istorie al omului. Cînd privim omul, el este ceea ce trebuie să fie: gîzduirea lui o experiență, trîste-rea lui o înțelegere a ceea ce lipsesc, bucuria lui o înțelegere adîncă pentru ceea ce e făcut și rămină veșnic.

Sîntem scriitori politici prin imperativul comunității patriei socialiste în care sîntim valoarea prezenței noastre. Valoarea aceasta nu este dată tocmai ca să facem un ideal din expe-riența zilnică a istoriei. Sîntem cronicari unei experiențe prin care omul își caută un echilibru deplin în lumea va-lorilor. Avem darul de a scrie, pentru că putem privi viața ca expresie a propriei noastre experiențe în istorie.

Marin TARANGUL

MIRCEA DINESCU

Chemare pentru generația mea

În afară de vîrstă mi-a mai rămas poezia
coroanele vin totdeauna lîtziu
negre nînsori cutremură hîrtia
despre copilul trandafirului.

Amurgul nu-i trompetă de aur
femei de mătase la picioare nu mi
se-ștertn
ochiul visează-n locul pleoapelor
îngerii dorm cu lafa spre infern.

Lacrime mea sub microscop vezi zace
cărțile sînt pînzesc în pod,
unde, mașinile în prețuri despre pace
altundeva, poate rîd lîngă șafod.

Un singe guvernat de o eroare
pruncii în pîntec prind miros de bani
ștîlți oare voi, din baruri lucitoare,
cît s-a făcut în două mii de ani.

Privighetori de fier dacă vă cîntă
în gura peșterilor de cristal
credeți că timpul are ghiara blindă
credeți că moartea n-a intrat în bal?

Credeți că timpul are gheara blindă
credeți că moartea n-a intrat în bal...

RODICA VLADIMIRESCU (Liceul nr. 1
Dorohoi): SĂRBĂTOARE FOLCLORICĂ
Premiul special U.T.C.

Marea cursă

dintre rațiune și absurd

Transformarea conștiinței, această for-mulare a celei mai vechi și nobile sar-cini a scriitorului nu este, n-a fost și nu va fi niciodată demodată. An-gajamentul politic al scriitorului — în România și în oricare altă țară a globului pămîntesc, indiferent de orînduirea social-politică sau de treapta civilizației — se va funcția de atitudine sa față de această formulă. Ce-i drept: nimeni nu poate pre-za dacă efortul imens depus de toți artiștii cuvîntului scris și vorbit (recoman-dați celor mici drept exemplu — prin in-termediul manualelor școlare) a contri-buit realmente la transformarea conștiin-ței. Imaginîndu-ne numărul inimaginabil al tuturor victimelor din toate războaiele istorice, n-ar putea cuprinde pesimismul și disperarea: unde se vede efectul nobililor eforturi (de la Homer pînă la Caragiale)? Constatăm totuși: în ciuda acestui bilanț destul de deficitar, au existat și există în-totdeauna oameni integri, critici, nedesu-rajaji, simțindu-se personal responsabili pentru destinele semenilor lor și care au încercat, fiecare în felul său personal, adică în stilul său propriu și cu mijloacele specifice ale condiției sale social-istorice, să contribuie la această operă imensă: la transformarea conștiinței, nelăsîndu-se deranjați de acei sceptici, care-i priveau cu miță sau cu dispreț, considerîndu-i drept visători, donchișoți sau chiar nebuni. Marea cursă dintre rațiune și absurd nu s-a terminat încă, rezultatul final depin-de, sînt ferm convins de aceasta, de nu-mărul, de energia și de curajul acelora ce aleg să dea partea rațiunii.

E vorba de simple „înțelepciuni școlă-rești” (Schulweisheiten): Transformarea conștiinței nu este un scop în sine, ci o condiție pentru transformarea existenței noastre. Tăranul zice: Ai carte — ai par-te, și cu aceasta s-a pus o condiție fun-damentală. Tot școlărește continuînd, a-ju-ngem la întrebarea: Cum putem contri-bui la această transformare? Foarte simplu: mobilizînd cititorul (sau, cine poa-te: masele largi de cititori) la o reală participare la tot ce se întîmplă în lume, în țară, în casă. Dar ce înseamnă parti-cipare reală? Ea este acel interes pentru o problemă, un fapt, o sarcină, care te preocupă chiar dacă ești singurul tău partener. Deci: participarea reală este indisolubil legată de un interes intim, su-perior proiectat. Cum se ajunge la acest interes major? Numai recunoscînd că in-teresele personale (viitorul, fericirea, dez-voltarea multilaterală a tuturor aptitudi-nilor) sînt totdeauna determinate și gu-ver-

nate de realitățile social-istorice, numai luptînd împotriva propriilor prejudecăți, inerții, comodități. Mai ales: împotriva in-diferenței (care nu este altceva decît ab-sența dragostei, participarea fiind egală cu dragoste).

Toate acestea sînt la mîntea cocoșului. Din păcate mai trebuie repetate unele a-devăruri prea simple pentru ca ele să a-ju-ngă și la mîntea omului.

Evident este un lucru: Scriitorul care nu participa la marile probleme ale tim-pului său, nu va putea contribui prin nimic la transformarea conștiinței sociale a vremii și țării sale. Declarativismul nu poate fi confundat cu angajamentul poli-tic. De altfel nu numai prin literatură se poate milita pentru transformarea conștiinței. Sarcina aceasta este o obligație de prim rang a oricărui comunist, indife-rent de profesia pe care o exercită. Mă-surile propuse de tovarășul Nicolae Ceaușescu luminează și mai mult acest nobil obiectiv.

Să nu uităm niciodată un lucru, real-mente de importanță istorică: Contribuția covîșitoare la marea transformare a conștiinței sociale în țara noastră a fost adu-șă cu aproape 25 de ani în urmă de Partidul nostru — mă refer la opera gigantică de alfabetizare a maselor, una dintre pri-mele acțiuni revoluționare întreprinse după instaurarea dictaturii proletarietului în România. Prin această operă, Partidul a dat scriitorului un dar de neprețuit (la care au rîvnit, cu asiduitate disperată, dar fără speranțe prea mari, un Dinicu Golescu, un Nicolae Bălcescu, un Caragiale, un Rebreanu — pentru a cita numai cîteva exemple ilustre de scriitori angajați): Poporul întreg ca public cititor! (Ce-i drept: și poporul întreg ca critic!).

Întrebarea pe care mi-o pun și pe care toți scriitorii trebuie să și-o pună: am dat oare, la rîndul nostru, acestui public imens acele cărți pe care le merită? De-sigur, se pot înșira o serie de titluri. Ori, aceste titluri sînt de ajuns? Nu a existat o disproporție între literatura politică angajată și între onirism sau experiment gratuit? (Un amendament: nu sînt împotri-va experimentelor, dar și în literatură, or-ice experiment, trebuie să se acomodeze cu condițiile riguroase existînd și în ști-ințe: poți să experimentezi cît vrei, dar nimeni nu-ți va pune la dispoziție nici bani, nici laborator, dacă nu poți spune foarte precis ce anume urmărești prin ex-perimentele tale).

Paul SCHUSTER

Un exemplu de civism

Cel mai artist, alături de Eminescu, dintre scriitorii ro-mâni, Sadoveanu e și cel mai „tendențios” dintre ei. Mo-numentală, opera sa realistă și fantastică totodată, de un profund tragism și de o ca și zălăscă seninătate, de o no-bilă simplitate și de un rafinement extrem, scrisă într-o limbă muzicală, în afara oricărui ev parcă și cuprînzîndu-le pe toate, — monumentală, operele acestea este, în în-tregul ei, expresia — sublimată, uneori, directă adesea — a unei acaparatoare responsabilități civice.

A reconstitui, precum Sadoveanu, etapă cu etapă, făuri-rea etnosului românesc, e o lucrare grandioasă artistic, dacă ne gîndim că Homer a cîntat începuturile elenilor nu-mai, iar un Balzac, bunăoară, nu înținea să recreeze decît epoca sa. Dar e și o lucrare care, favorizînd națiunii au-tocunoașterea, vizează mai departe. Căci, în concepția rap-sodului, acest travaliu, prin care poporul ia cunoștință cu adevărat de sine, e o treaptă numai — prima — pentru continua depășire prin conservarea și dezvoltarea virtu-ților cîștigate în cursul veacurilor, prin dobîndirea al-tora.

Centrîndu-și unele dintre operele sale capitale pe dia-logul dintre înțelept și naiv, ogîndind astfel, în toată complexitatea lui, procesul mereu reînnoit, de formare in-telectuală, de educare morală și civică a tinerelor gene-rații de către cei care trebuie să le predea ștafeta, Sadoveanu înculea lectorilor săi o dublă responsabilitate: ma-turilor să se simtă obligați să-i îndrume îndeaproape și cu varii mijloace pe tineri; și tinerilor să tindă a accede la ideea unei îndatoriri care, înglobînd, depășește totuși interesele lor.

Concepîndu-și întreaga operă ca o unică, mare carte de inițiere în tainele naturii și ale lumii, în istoria peisaju-lui și poporului român, în folclorul românesc și în litera-tura universală, în meșteșugurile primordiale și în alte-le vorbind, prin ele însele, de evoluția spirituală a neamului omenesc, Sadoveanu se realizează nu numai ca un artist de excepție, ci și ca un mare pedagog național.

Pedagogul era conștient că fascismul echivalența cu o „întoarcere la caverne”, conține primejdia alterării psihi-cului nostru național în însăși esența lui, pericolul dis-trugerii tinerii generații. A reacționat, de aceea, printre primii, împotriva rinocerului fascist și în calitatea sa de cetățean asumîndu-și grele răspunderi pe planul vieții sociale, și, mai ales, ca scriitor, scrisul artistic fiind pentru el suprema formă de civism. A reacționat ca scriitor, dar pe platforma sa înaltă, — scribit, adică de fascist, de nu înspăimîntat, fiindcă, inițiat în mecanismul istoriei, își dădea seama că fascismul e un episod doar — orîbil, e adevărat — dar un episod numai în istoria omenirii, pre-cum invaziile pustietoare ale hoardelor tătarilor au fost în viața poporului nostru, că fascismul poate întîrzița nu-mai, dar nu și schimba, în esența ei, evoluția umanității. A reacționat ca scriitor cu mijloacele specifice artei sale

și în continuarea unor preocupări de totdeauna ale lui, nu creînd universuri terifiante, viziuni de coșmar sau in-tocmind severe rechiziții, ci pledînd pentru valorile umane pe care fascismul le nega și le înălța brutal.

Ne-a ajutat, astfel, să ne păstrăm omnia în plină bar-barie, să nu ne pierdem speranța.

Ideologia fascistă e un deșanțat elogiul al instinctelor bestiale, o disperată încercare de a discredită rațiunea, expresia ultimă a fanatismului. Sadoveanu va scrie, deci, în 1933, anul victoriei hitlerismului, capodopera *Creanga de aur*, care nu e numai istoria formării unui caracter, nu e doar un roman evocînd vremuri apuse, ci, înainte de toate, se constituie ca o vibrantă laudă a rațiunii. Brutei fasciste îi este opus înțeleptul mag Decheneu, care, prin-tr-un îndelung exercițiu, s-a ridicat deasupra oricăror slăbiciuni, a ajuns la stadiul cînd nu fenomenele ci esen-ța lor doar îl interesează, cînd știe citi în suflutele ome-nilor și în lucrările lor ca într-o carte scrisă cu slove mari. Tare numai prin cuget, nu admite nici violența, nici fanatismele care o generează, și preocupat îndeaproape de fericirea omenirii, acționează calm dar energic în această direcție, chiar dacă pare un pustiu.

Fascismul cultivă mistică personalități providențiale, căreia toți ar trebui să ne supunem necondiționat, perso-nalitate care s-ar afla în afara oricărei răspunderi, a ori-cărei obligații. Sadoveanu va scrie, în replică, *Viața lui Ștefan cel Mare*, trilogia *Frații Jderi*, oferind exemplul bu-nului conducător care restabilește buna rînduială, fiindcă e legat de popor, exprimă interesele sale și acționează pen-tru a le împlini, sub impulsul unei copleșitoare răspunderi. Va face, astfel, elogiul guvernării democratice, al conducă-torului care-și dobîndește autoritatea și dragostea noro-dului său prin faptă creatoare și jertfă de sine.

Fascismul e expresia arbitrarului, a tiraniei generînd anarhia, disciplina fiind pentru conducătorul fascist un mod doar de a impune arbitrarul ca supremă lege. Sadoveanu combate arbitrarul în *Divanul persian*, unde toată lupta înțeleptilor un singur obiectiv are: să se facă drept județ, să-l împiedice pe Kira împărat să acțio-neze sub impulsul miniei. Și-l combate, de asemenea în *Ostrovul lupilor*.

Teoriile fasciste își au fundamentul în șovinismul ex-trem și în rasism, fascismul fiind un mod de a nega uni-versalitatea valorii umane. Înzeștrîndu-l pe Mehmed Ca-raitman, nedreptățitul econom și giuvaergiu din *Ostrovul lupilor* cu cele mai alese virtuți, Sadoveanu se înscrie în replică și la aceste aberații.

În anii grei ai fascismului, Sadoveanu ne-a ajutat să rezistăm moralicește. Cum să-l mulțumim marelui artist pentru acest sprijin, altfel decît însușindu-ne marea, fe-cunda sa lecție?

Eugen LUCA

tineri autori

Radu Anton Roman

Vreme de măslini

Poate că brazda va implini ce datorăm
aşa cum urmele ne regosim, înmiresmate
pe cimpii necunoscute şi pustii,
Şi-am să te port pe braţe-ntr-o cetate.
Cerule lungi ca nişte cearcăne,
lubirea ridicată din vreme de măslini.
Intr-un foisor, bătuie datini:
Se nasc din griu, şi se aud cum cântă
şerpi îngheţaţi în pulbere de crini.

Ion Crişan

Ritual

Capra, limba mea cea bună,
şi-a rupt coarnele în luna,
reni ce-mi păşteau în minte
se-atrăgese la pol cu linte,
singele schimbă în aur
s-a prelins într-un balaur,
păsărele din gheană
le-au crescut aripi de beznă,
Vorbe mari ucise-n gind,
rind pe rind şi peste rind,
de pe buze, de pe barbă
mi-au căzut greoaie-n iarbă.

Ion Leţu

Precum zic, linie dreaptă

Am plecat
Urechea la pieptul flecălii om
Şi la plinsu-n ploaie al fiicărui nor
Şi-n lujerul ucigăş de bucurii
Prin mine-a curs lacrima şi risul acestui
popor
O, patrie mamă, linie dreaptă
A întelecţiunii
Înhumă-mă sub ciocirlii

Ilie Tudora

Lut dac

Din lutul dac, din amforă latină
cu bulc ştiint în braţul de la Taaee
am modelat cu palme de lumină
un vis străbun de noi alit de-ocoroape.
Să poată-ajunge înlinitu-n clipă
noi ne-am zidit în timp precum o Ană,
ne-am vieţit cu încă o anoaă
să înalţăm eliaia umană.
Să ne găsim prezentul în ariere
pe lutul dac, pe amforă latină
am scris cu singe Tării zodiare
să strălucască-n mii de ani lumină.

Gh. Pugna

Cum m-aş întoarce

Pin casă curg garoalele puhoi
Şi păsări albe se izbesc de geam
Cum m-aş întoarce în mormintul
În care prea curat eram
De pe pereţi coboară şerpii
În slesnic se mai stinge-o luminare
Şi curge riul negru de garoale
Şi viscoleşte lăra încetare
Un tandralii mi se topeşte-n ochi
Şi-ncepe să îmi fie teamă
Cum m-aş întoarce în mormintul
Numit cu bucurie Mamă.

Răzvan Ciucă

Baladă

Prea lungă-i seara doamnă vezi căii
sînt de rosă

Ingenunchez pe masa cu urme de

mă-nchin uimit la hamuri şi cai cod
în tranşă
uitind de nenorocul adulmecat din jur
pe cînd se-mparte carlea tu-ncaeră cu
as de treflă
să mai trizezi odată cu gîndul la cîmpie
se caut-o răzruce se inventează-o
jertă
şi vai spre miazănoapte mai trece-o
herghelie
dă-mi şansa şi dă-mi calul pierdut
cîndva prin s'epă
dă-mi vin s-dorm ursita şi lasă-mă să
piung
an încurcat iar carlea, şi masa iar e
stearpă
şi vreau să-norc norocul mizind pe
braţul stîng.

Veronica Galiş

Vara prea dulce

Cumpeni albastre tipă în lume
Soarele curge uşor printre dropii
Miroase a piine întreg universul
De vară prea plină se-ncaeră şi plopii.
Fecioarele albe se scaldă-n potire
De cîntec, petalele sule-n lumină.
Să ne lăsăm trupurile învârluite-n
Acestă vară prea dulce, prea plină.

Constantin Dumitrescu

Ţara mea

Ţara mea de lanuri, ţara mea de ape!
Vorba ta mă cheamă, degetu-mi arată
Sus pe picurii zarea violent de clară,
Augurii buni, pîrgă precuroară...
Cîmpul tău de luptă, cîmpurile toate.
Nici un gol nu sună-n brazdă sub
picior.

Florin Costinescu

Seceta
din amintire
De ce sînt trist—din albiu riul pleacă
Era arşiţă cum nu s-a întimplat,
În bob un urlet ca de piatră seacă,
Prelung spre-un soare vinovat.
Cum dor răspuse păsările-n vid,
Ca-n ştreanguri vinătoare în zborul lor
căzută,
Şi au murit bătrîni la asfinţit,
Nu se auzi în cer împuscătură.
Cîini fără umbră dinţii şi-i ascut,
Cu blana în spate arsă şi părăsesc
stăpînii,
Foc lingă foc — pe unde au trecut.
Ei mor tîrziu după stîrşitul lumii.

Seceta

De ce sînt trist — în albiu riul seacă,
Ochi lingă ochi mă întrebă; în
cuvînt
Fu arşiţă; m-afiam în el şi parcă
Mă părăsise apa lui. Şi nu mai sînt.

COLTO ONISIN (cls. a XII-a U.A.P. Baia Mare); RECOLTA

O nouă versiune a poeziei

CORBUL

de Edgar Allan Poe

Intr-un negru miez de noapte răstăiom ciudate lapte
Intr-o carte ce gustase din povara anilor.
Somnul stă să mă îndoaie; cînd deodată o bătaie
Răsună surd în odaie de la uşa din pridvor.
„E-un vizitator, şoptit-am, bate-n uşa din pridvor,
Alti, un vizitator.”

Păstrez bine amintirea: decembrie-ngheta firea
Şi jăratecul stafia zămislea jos, pe covor.
Zile-i vream apropierea: căutam în cărţi puterea,
Dar în van, s-alin durerea c-am pierdut-o pe Lenore,
Pe acea fecioară rară, ingeră de-i spun Lenore,
— Inger, ea, strălucitor.

Fosnet trist din draperie de mătase purpurie
Visind vise nevisate încă de vre-un muritor.
Somnul stă să mă îndoaie, şi-aceia umbră de bătaie
Ce răsună în odaie de la uşa din pridvor
De-abia dac-am auzit-o; „Şi-am dat drumul la zăvoa,
Beznă; — Nici-un muritor.”

Curînd m-am simţit mai tare; fără altă ezitare
„Dămnule, am spus, sau doamnă, eu iertare vă implor
Somnul stă să mă îndoaie, şi-aceia umbră de bătaie
Ce răsună în odaie de la uşa din pridvor
De-abia dac-am auzit-o; „Şi-am dat drumul la zăvoa,
Beznă; — Nici-un muritor.”

Plin de teamă şi miare am privit la-nţunecare
Visind vise nevisate încă de vre-un muritor.
Firea toată nemîscată, şi tăcerea îngheţată
Tulburat-am doar o dată, şoptind numele „Lenore!”
Doar alit am spus; ecoul a răspuns şi el „Lenore!”
A răspuns şoptind uşor.

Sullatul arînd în mine, m-am întors; şi-ncurînd vine
Înc-o ciocănit de-afară, dar ceva mai tîrziu.
Mi-am spus: „Chiar de data asta ceva este la
leastăstră;
Să văd ce-n noaptea sihastră bate-n geamul meu de
zor.
Să fiu calm; să merg să caut cine-mi bate-n geam de
zor.
E doar vîntu-amăgitor!”

Crăpai geamul spre stihie; filînd cu gălăgie
Îndăuntr-un corb pătrunse, vechi din vremea stînjilor.
Nici măcar nu mă priveşte, nici din zbor nu se opreşte,
Ci sfidîndu-mă regeşte, sus, pe uşa din pridvor,
Unde stă zeia Pallas, sus, pe bustul din pridvor.
Se-aseză nepăsător.

Pasărea de abanos, am privit şi-mpins am fost
Să zîmbesc cu faţa-mi tristă către gravul meu actor.
I-am spus: „Chiar cu creasta roasă, sigur că eşti
curajoasă,
Umbră roasă şi hidoasă, corbul-ntricoşător;
Cum te cheamă pe-a lui Pluto malui, vechi rădăcitor?”
Ei „In vecii vecilor.”

M-am mirat de-aşa o liară auzindu-i vocea clară
Chiar de tîlcul vorbeii sale nu era tocmai uşor.
Au fost dăruji vreaodată, sus, să aibă în pridvor
Corb pe bustul cel de piatră de pe uşa din pridvor.
Zis: „In vecii vecilor.”

Corbul săltător stă sus, n-a mişcat de loc, n-a spus
Decit aste două vorbe cu un oftat stîşător.
„Mulţi prieteni, am şoptit, am zburat, m-au părăsit,
Iar speranţe ce-am nutrit s-au pierdut şi ele-n zbor.
Miine va zbura şi dinsul de pe uşa din pridvor.”
„Nici în vecii vecilor.”

Fiinţa-mi tresări uimită la replica-l potrivit
Şi mi-am spus: „Desigur vorbe învătate-nimălător
De la un stăpin luat, pe care necozul toate
L-au urmat ne-nduplicate prin şiragul anilor
Pină jalea îi cîntase prohodul speranţelor,
Jale-n vecii vecilor.”

Pasărea de abanos privi iar şi-mpins am fost
Să zîmbesc cu faţa-mi tristă; mi-am pus scaun în
pridvor
Şi pe-o pernă viorie legînd şi de fantezie,
M-am gîndit la ce să fie cu acest prevestitor,
Cu ast corb şi slul şi sumbru, vechi din timpul stînjilor
Şi cu „vecii vecilor.”

Mulţ ceram o dezlegare la această întrebare;
Fiara parcă-mi ardea pieptu-n vilvătaia ochilor.
Stam cu fruntea-ngîndurată pe o mină răzimată
Pe-aceia pernă luminată de privirea lămpilor,
Unde EA n-o să mai şadă sub privirea lămpilor
Nici în vecii vecilor.

Am simţit apoi, cred eu, c-aerul devine greu
De parfumul unui inger, trezind strune în covor.
„Biet om, spus-am, înadins, ingeri Domnul şi-a trimis
Să te scape de-acest vis, să uşi totul de Lenore.
Bea balsamul milei, uită pe pierduta ta Lenore!”
„Nici în vecii vecilor.”

Profet, duh rău, oricine eşti, profet în traie
păsăreşti,
Pe-acest tîrm vrăjit şi singur trimis de Isptitor,
Sau de cînturi azvîrlită într-o casă urgisită
De teroare bîntuită, spune-mi, spune-mi, te implor...
Este... vre-un balsam în Gilead? — adevărul te
implor!”

„Nici în vecii vecilor.”

„Nici în vecii vecilor.”

„Nici în vecii vecilor.”

„Nici în vecii vecilor.”

„Nici în vecii vecilor.”

„Nici în vecii vecilor.”

De cînd începe educaţia artistică?

Orientarea artistică majoră presupune o legătură
din ce în ce mai largă între
consumatorilor de artă. De aceea, ne întrebăm dacă
nu cumva educatoarea gustului public, şi evident,
ne gîndim în primul rînd la şcoală, n-ar trebui să
caute unele metode, radicale prin putere şi frumu-
sete, prin care copiii, receptivi în proporţie de masă
la toate formele de exprimare artistică, să poată fi
cucerii de la o vîrstă gînoasă pentru cauza unei
culturi serioase, angajate şi de înaltă clasă.
Unor ni se pare că melancolia lui Miron Costin
este îndreptăţită, într-o ţară cu un tîncet inteli-
gent şi activ cum avem noi, de aceea grija care
intr-o cultură de masă înseamnă viteza nemăsurată
de introducere în circulaţie a unor cantităţi mari de
produse noi, neobişnuite, neexplicite. Nu putem
însă ocoli gîndul la valoarea autentică a unor opere
de largă respiraţie şi cu un substanţial mesaj patrio-
tic, civic şi moral, care nu sînt întodeuna abordate
de întreaga masă a cititorilor din pricina aşa zisei
lor dificultăţi. Este de fapt obişnuinţa efortului red-
us a unui mod comod prin vechimea lui, depăşit
de ritmul febril al schimbărilor de conştiinţă şi de
nivel cultural din ţară. Şi pentru că unele dintre
aceste opere îşi aduc o contribuţie deosebit de im-
portantă la structurarea omului de tip nou, hotărît
şi complex, angajat într-o luptă de limpezire a tra-
diţiei şi de afirmare a noului, este necesară educa-
ţia temeinică a gustului cititorilor încă din şcoală,
în aşa fel încît aceştia să realizeze din ce în ce mai
convinşi importanţa contactului cu operele artiştilor
noi, apărute în etapa socialistă, să interpreteze con-
ţinutul lor, adevărat pentru conştiinţa unică de
om: creator şi receptor.
Nivelul calitativ ridicat al artei socialiste nu mai

poate fi compatibil cu superficialitatea celui care
se distroază leneş cu o carte, căci principiile tra-
sate de învăţătura noastră ideologică cer o perma-
nentă confruntare a conştiinţelor şi relaţiilor umane
prezentate cu propria noastră existenţă şi misiune
în locul unde trăim şi muncim. Încrederea în crea-
tor nu poate fi desimţită de nehotărîrea cu care
unor lectorii vor să învingă tensiunea unui scris
viguros, de înaltă înălţime artistică, structura înche-
gată şi gîndită în felul în care cei mai buni din
stăpînii unei meserii alit de complexe o pot face.
Există în prezent un decalaj între ceea care înţeleg
literatura ca o pradă uşoară a minţii necerxerate şi
creatoarea unor opere vii a căror frumuseţe se lasă
descoperită; iar acest decalaj nu trebuie subapre-
ciat şi nici ocolit, pentru că prin voimă, răbdare şi
tenacitate, profesorii de literatură pot să educe
treptat marea masă a consumatorilor de artă din
ţară, să dirijeze sensul în care trebuie înţeles şi ad-
mis meştesugul scrişului la autorii buni ai ţării. Cu
atît mai mult cu cit poezia, literatură, înseamnă
un mod propriu şi foarte eficient de exprimare a per-
sonalităţii la orice vîrstă. Nu vom afirma că toţi copiii
vor să devină creatori de artă în sensul ştiut, dar
cu sau fără ştirea, conştiinţei sau eventualu aju-
torul programat al adulţilor, copiii desenează, pove-
tesc şi cîntă aproape tot timpul. Ei mai ales cîntec,
nu numai cărţi de tot felul; lumea nouă şi com-
plexă este descifrată, înţeleasă, interpretată ca o
lectură pe care un copil o face singur sau împreună
cu dascălii săi. Desenele şi muzica lor nu sînt decit
un fel anume de a citi semnalele de linii, culoare
şi sunet, care le imprimă sensibilitatea în modul
cel mai direct. Rezultatele intuiţiei lor proaspete
sînt adesea strălucite, însă la acest nivel orice incli-

naţie artistică este contaminată de ceea ce numeam
altă, de un mod esenţial poetic. Fără cuvinte, fără
o legătură în felul unei povestiri, oricît de vagi,
simţită autentic, un copil, ca şi un începător în
artă, nu poate vibra în niciun fel. El povesteşte ceea
ce se cîntă şi desenează ceea ce povesteşte, deprin-
dere proprie zisă a desenului sau a unui instrument
pare o chestiune diferită şi totuşi perfect echiva-
lentă cu această substanţă a artei copiilor care este
poezia.
Iar poezia începe să fie abordată în şcoală cu uşu-
rinţa celor ce nu pot înţelege că practica meştesugului
care se numeşte scrisul, rămîne un continen care
poate şi trebuie să fie cucerit, deschis în principiu
tuturor vorbitorilor. Căci poezia, ca înclinaţie şi
permanenţă a sufletului uman, nu poate fi cîştigată
ca altă a cuvîntelor decit prin înţelegerea în
primul rînd de către educator a părţii pe care ea o
are comună cu toate celelalte arte — este vorba
decit de meseria scrisului înţeleasă ca meserie, pri-
cepere practică, deprindere a minţii cu forma, înţele-
sul, greutatea şi echilibrul cuvîntelor.
Este vorba de o siguranţă superioară a alegerii
imaginilor care vor corespunde intenţiilor şi instinc-
tului artistic şi care se capătă prin munca şi perse-
verenţă, comparabilă cu munca în oricare cîmp de
activitate practică. Acest scris trebuie înţeles ca
meştesug, pentru că în judecarea calităţii lui este
necesar un nivel ridicat, comparabil ca sensibilitate
şi gust cu punctul de vedere al autorilor şi care se
ridică în mod obiectiv odată cu evoluţia societăţii,
cu creşterea nivelului de viaţă şi cultură.

Irina GRIGORESCU

Tudor George: „Natură vie“

Rămîne-un sens din clipa-ţi trecătoare;
Cînd tu părăseşti ca astrele-n amurg,
Triumfător, pe creştele răsare
În lumea nouă,
Noul-Demiurg!
Din plămîntea ta,
păstrez crimpea,
Din steiul aprig
— jîndărit ecou,
Din duhul tău
păstrez doar o scînteie,
Ci lumea-ntraeagă
voi s-o fac din nou!
E timpul ca:
Vulcan să s-aridice!
Să se elibereze
Prometeu!
Satan
să-nringă antică cerbice!
Hyperion
să zboare!
TIMPUL MEU!..

...Hei, Lucifer!
Întruntă iar prăpastea,
Spre treptele de unde te-ai desprins,
Sunînd din corn şi-nvăpăindu-ţi oastea,
Prin cerul vast de vilvătaii cuprins!
Camelă fie-ţi fruntea cînd zvîcneşte
Trecînd prin lumea nouă, triumfal,
Prin vîntul primăverii, tînereste,
Cu fulgerul pe umeri, ca un şal!..
Şi vîntură cu braţele prin stele —
Bijuterii păstrate ca-ntr-un sac, —
Să le presari pe bolta lumii mele,
Să lumineze cerul meu sărac!
Tot aurul
şi-argintul
— şi platinul —
Ce spînzurau prin tînuite bolţi —
Să iulgere,
îndestulînd ciorchinul
Şi selea de lumină, pe la porţi!
Împărătescul empireu să-l pulberii,
Păşînd, în fruntea ostii celor mulţi,
Pe verchea cale-a robilor, prin pulberii
Cu urmele titanilor descultii!
Să fii Tu-Insuşi; Fortă — Ta — Întreagă
— Cu umbrele topite-n rug de foc —
Supremul har
ce leagă
— şi desleagă,
Surupă lumi,
ori face lumi, la loc!

...Harababuri de ierarhii
se surpă,
Cutremurate, cînd le iei în piept!..
Şi nu-ţi mai stă nimic, în faţă, drept!
Şi toate sînt cî s-a-implinit vîaleatul!
Sub mina ta,
neclîtinat puñt!
Îşi toropesc, mulcome, aluatul —
Ca piinea nouă,
viaţa s-o trîmîni!
Din zidurile vechi, ce-au fost surpate
Peste mormîntul vechilor stăpîni,
Şi-naltă-n turle
proaspăta cetate
Balaurul cu mii de căpîini!
Pier zeii-nchipuiri c-o barbă mare
În trepte, de la cer pîn-la pămînt,
Cu o tîchie-n creştet
— şi un soare,
Cu ochi de stele,
chipul pal de sînt!..
Din ţarcul lor, cereştile jivine —
Lei înorşii şi cerbi fîntaşi cu stea
Şi lupi şi urşi —
se trag mai către tine,
Se nasc şi cresc
sub mingiiera ta!
Pe ce pui mina ta,
se încavaoie,
Se face blind
ce-i dur,
— usor!
Domesticăşti reptile de vîpoe:
În palmă ţii, ca şerpii — şpanul lor!..
Ca un fachir îndrăgostit de cobre,
Le faci să joace-n cozi
— ca un fachir! —
Din dansu-nflăcărat,
le mistui
— sobre —
În somnul lor molatec, spirogyr...
Or, din găvana lor descălcăcite,
Cu flautele sondei faci, cînd vrei,
Prin tuburi şi conducte să se-agite
Aspidole coloanei de ţetei!
Betonal, ferul
— cum ai storce-o rulă —
Îşi împletesc crotalii-n straşnic şnur,
Şi
— ca un tigrul ce-ar zvîcni din tuţă —
Felinul viaduct a prins contur:

Impodobesti cu-aprinse curcubeie
Profilul dur, — incrementul său —
Sub jerbe-nconunute ce scinteie,
Horîndu-l dint-un munte-n celălalt!..
— ca lebăda pe ape —
Combine cu penaj strălucitor!..
Privind escavatoarele-n orîndă,
Evocator, mă-norc înspre trecut
Şi parcă văd, sub privegherea-ţi blindă,
Cirezi de stegozauri la păscut!
Reînviind apusa lor epocă,
Nesăţioase, clătănăne din lăci,
Pădurile carbonizate-n rocă
Le mistuie din nou, zmulgînd din hălci!..
Buldozerul, cu cornul într-o rină, —
Toi mîntrii sîngerosi, cu legi de fier,
Sub semnul tău, întăritat, căşună,
Despică-n cremeni noul bulevard!..
Şi zgripţorii voraci ai altor ere,
Căltoaze-arheopterii, ramlorinici,
Sub gestul tău
— cumînji helicopteri —
Îşi zbat fluturătoarele elici!..
Şi tot ce-a fost cîndva sălbăticiune,
Locomotive, trenuri, mini la rînd, —
Devălmăjii! Intru a se răpune,
Trăiesc în pace-ocum,
sub noul cer!

Şi-n totul văd perfectă armonie!
Sub gestul tău,
se mişcă monştrii toţi,
Se înfrîcesc, trăiesc,
slujindu-ţi fie,
Străvechi balauri şi moderni robozi!

O, epoci, ce sub epoci se surpară, —
Şi zei, sub zei, surprînd, —
şi regi sub regi, —
În anarhia veche, tulburată,
Vreau ca singur să mă laşi, lasă-mi bustul din pridvor,
Din inima-mi ciocul scoate-ţi, pleacă din al meu
pridvor!

Şi-n totul şi în toate se reflectă, —
Ca stelele-n oceanul de vîpăi, —
Doar Armonia, liniştea perfectă,
Lumina care arde-n ochii tăi!

Or, înstrînd în hăi, lăra cravaşe,
Al sinecolozatorului vite,
Materiu, cu trupul năvălăse,
O-nvirîţi ca harmăsarii, la mane!
Pe bistrîie cu trapurile-n spume,
Ben-Hurieni herghelii conducî,
Şi ca-n zăbală le-ntrinezi — anume —
Scîntei să scoată iuţele năluci!

călăuza

Luna, abia răsărită după creastă, ținea în umbră jumătatea de poiană, iar în cealaltă lungăa fișii de întineric pentru fiecare ridicătură sau tufă. În pădure, undeva departe, în mijlocul bezei, lătră o vulpe. În urma chelălăitului, un țipăt răgușit de gîtle) rupt se lungi cu voință de nesfirșit. Un filfiiit greoi de aripi făcu să tremure umbrele, apoi liniștea ca o apă desfăcută se închise la loc.

În marginea din sus a poienii, la un foc mic, mai mult jar, așezați între doi brazi groși, innopta călăuza. Stătea nemișcat, cu sacul de dormit desfăcut și pus pe spate și privea peste creasta din față, unde ca niște praguri, una în spatele celeilalte, alte croste, se azeau în lumina lunii, fiecare cu strălucirea ei. Cele de aproape, în albul aspru al zăpezii proaspete, apoi în argintul anilor de zăpezi, în luciul gheței și la sfîrșit, acolo departe, unde nu mai știa ce e, într-un abur alb, în care nici luna nu pătrundea, iar marginile de gheață sau de stîncă se pierdeau.

Părea că doarme cu ochii deschiși dar întoarse la timp capul, să prindă în partea luminată a poienii, galopul frînt al unei capre hăituite. În câteva clipe, în care acesteia părea că îl rămîne în urmă umbra, mina lui se întinse spre coada toporiștei, rezemate de șa. Din întineric de dincolo de foc, calul forndă scurt și își frecă gîtul de coaja copacului, unde era legat. Lăsă toporișca la locul ei și privirea i se afundă iar în adîncul alb. Din cînd în cînd, mișca barba ca și cum ar fi spus în gînd, o rugăciune sau un blestem, și, poate pentru că în gînd cuvintele nu se legau, le ajuta cu buzele.

Cînd umbra pădurii ajunse la marginea ei și luna începu să se vadă printre cetini, mai puse câteva lemne pe foc. Răsina începu să picure peste jar și flacăra cuprinse încet lemnele. Se ridică, nu prea înaltă, atît cît să lumineze spinarea calului peste un trunchi răsturnat, să facă să se vadă cetina de deasupra și să lăucească roșu muchea toporiștei. Pe chinga de la șa, un gîndac mare, ajuns pe întineric pînă la cataramă, se oprise lucind și el albastru verzui. Mișca antenele spre lumina sau doborîrea flăcării, cînd mina călăuzei se apropie de el și degetele groase îl prînseră de mijloc și îl ridicară. Unul din picioare se agăță de marginea curelei, dar tras, se desprins făcînd să zăngăne scurta catarama. Cealaltă mină veni și ea și câteva clipe picioarele gîndacului se agătară pe rînd de pielea degetelor. Două degete se apropiară, cel mare cu arătătorul, și între ele apucară un picior. Îl întinseră, îl lăsară la loc, și, în timp ce picioarele celelalte alunecau pe unghiile mari, îl întinseră din nou și trăgînd mai departe îl smulseră împreună cu ceva alb, din trupul care parcă nu simțea nimic. Picioarele se zbăteau la fel. Cel desprins se chirci și rămase așa. Mina lăsă gîndacul jos, și liber, acesta plecă șontăcînd printre firele rare de iarbă. Cînd ajunse într-un loc descoperit, pumnul călăuzei veni deasupra lui. Sîntu cîțva timp, destul de mult, timp în care gîndacul nu se mișcă, apoi pumnul se ridică. Gîndacul plecă legănat mai departe și călăuza îl urmări pînă leși din lumină și se pierdu în iarbă.

Cerul alba. Un abur ușor începu să plutească pe firul văii și intră scurgîndu-se pe spîrtura de pădure din gura poienii, pe care încet, încet, o cuprinse. Vîntul dinspre dimineață mișca cenușa albă pe jarul aproape trecut.

Pe același loc, nemișcat, privind în aceeași direcție, fără să mai vadă nimic de data asta, călăuza a așteptat primul țipăt de coș, apoi s-a ridicat și a înșeuat calul.

★

De doi ani încheiați se pregătea pentru săritura asta. Erau patru metri. Îi măsurase cu un capăt de coardă și de atunci, pe unde apuca, pe locuri unde nu l-ar fi putut vedea nimeni, refăcea distanța și se antrena. A ajuns greu la patru metri. Picioarul mai scurt nu-l ajuta la alergat, nu putea lua viteză în avînt, dar forța care o avea clădită în el, chiar și în piciorul schilod și încăpățînarea ce i se întipărea pe față, de fiecare dată cînd încerca din nou, îl apropiaseră.

Măsura cu pasul șontăcînt terenul de avînt și se așeza, ca un atlet la începutul cursei, respirînd adînc și privind înainte.

Privea cu ochii fișii cele două marcaje, făcute din crengi înfipte în pămînt, crengi care țineau între ele distanța aceea, pe care pînă la urmă trebuia neapărat s-o parcurgă prin aer.

Punea barba în piept și pornea. Era o alergare deloc urîtă, puternică, plină de forță, ca a unui animal schilodit cîndva sau născut schilod, care se obișnuise cu infirmitatea și o înglobase în starea lui.

Bătea puternic și cit străbătea cei patru metri, în fracțiunile de secundă petrecute în aer își contorsiona trupul, ca o pasăre lovită în zbor, care încearcă să prelungească plutirea. Cădea încînd scurt, aruncîndu-se în față și după urme, controla lungimea săriturii.

Dar asta fusese. Acum era în fața golului și trebuia neapărat să-l sară. Privi în jur, cercelînd pentru ultima dată, o altă posibilitate de trecere.

În lumina răsăritului puternic, reflectat în gheață și zăpadă, umbrele dispăreau. Nu se schimbaseră nimic. Singurul loc pe unde se putea trece, era peste ruptură. Săritura trebuia făcută. Iarba înghețată, petiță cu zăpadă veche, tare, primea bine virfurile colțarilor și micul platou îl oferea mai mult decît distanța necesară elanului, iar buza rupturii, locul de bătaie, era bine înghețat și împins înainte.

de Tudor Ursu

Malul celălalt arăta neprimitor. O lespede lustruită, cu fața în afară, pardosea toată latura. Trebuia să cadă pe ea, să se arunce în față și prinzînd mușea ei de sus, să se ridice dincolo.

Oprit pe marginea, de unde trebuia să facă bătaia, ca și cum nu ar fi văzut niciodată locul, reîncepu controlul. Era inutil, dar îl făcea. Probabil că nu și-ar fi terat niciodată o greșeală. Se întoarse și se apropie de rucsacul enorm, lăsat la cițva

puțin depărtat ca să nu se incurce în ea. O ținea cu dreapta, pe partea asigurată, iar în stînga avea pioletul. Alergarea părea feapănă cu cele două miini ocupate. Ezită cîteva secunde apoi, ca o cruce, învîrtîndu-se pe partea grea a metalului, pioletul trecu dincolo, unde rămase înfipt cîteva momente.

Se uită în jur. Nu mai era nimic de aruncat. Doar el, trebuia să se mai arunce. Se duse la capătul potecii. Potrivii coarda sălînd-o, pînă cînd aceasta se alătură fără bucle, într-o paralelă a alergării, întoarse fața spre stînga privind într-un loc undeva, apoi ca la antrenament, respiră adînc și porni.

A alergat ca în orice poiană de pînă acum, fără acea febră a săriturilor în concurs. Accelerat, cu măsură, un pas mai lung unul mai scurt ca un resort declanșat, dar strict reținut de un reglaj. Și-a rotit miinile în timpul zborului. Dreapta s-a încurcat în coarda venită într-o parte. Corpul s-a răsucit și a aterizat pe un singur picior, pe cel beteag, care s-a îndoit. Nu se mai putea arunca înainte. Poate se aștepta și la asta. S-a răsucit complet, a căutat să adune coarda și s-a azvîrlit înapoi spre perete de unde plecase.

Soarele lumina dintr-o parte doar buza peretelui, pe care coarda se mișca în stînga și în dreapta, corpul pendulînd undeva jos. Intîi s-a oprit, s-a mișcat iar, cînd călăuza a început să urce. După un timp a apărut în lumină. Urca mai mult în miini ca un acrobat la circ, folosînd destul de rar picioarele pe prize. S-a săltat sus, și fără să se dezlege,

iau să ajungă, viermuind în continuare. Dacă ar fi avut o falangă în plus, ar fi fost salvat.

Privea cum se mărește distanța și privirea ura. Arunca altă ură că, dacă s-ar fi materializat, ar fi sfîșiat cerul și ar fi crăpat muntele, l-ar fi plesnit ca un trîznet și l-ar fi măcinat, să se niveleze totul, să nu mai existe creastă și vale, prăpastie și virf.

Încercă orice alipire de piatră: buzele, fruntea, pomeții obrajilor, încercă imposibilul la înclinația aceea, vrînd să se salte pe un genunchi, dar își grăbi alunecarea. Nu renunță decît cînd unghiile riciră pe ultimii centimetri de piatră.

A ajuns sus, dincolo, epuizat. Tot nedezlegat a stat. Cu tot soarele care îl încălzea, l-a cuprins frigul. A alergat să se încălzească, a mîncat grăbit și s-a odihnit din nou, pînă i s-a întors umbra.

A treia oară, doar palmele au plesnit pe lespede de dincolo lășînd urme, apoi s-a auzit izbîtura trupului în perelele dinapoi.

Soarele lumina acum spîrtura din cealaltă parte. Coarda se mișcă îndelung la stînga și la dreapta ca o țîjă de pendul căreia nu-i vezi greutatea și nu ști cînd se va opri.

★

Intîi s-a topit gheața de pe gene, dar pînă era dimineață. Umbra unei cetini a adus iar frigul și picăturile căzute pe obraz au înghețat din nou. Cînd a început vîntul cald, după ce s-a ridicat soarele, a prins a se topi zăpada de pe glugă și apa a picurat pe gene. Venind mai multă, ca un mic șuvoi, a trecut prin ele și s-a scurs peste ochii deschiși, sticloși, pînă i-a dezghețat și pe ei. Încet, luciirea lor a pălit și pielea subțire s-a înnuiat. Un timp a mai dălnuit dedesubt culoarea, verde aspru, tăios, apoi spîrtura în apă a gheții din ea a aburit-o și frigul dinăuntru nu a mai avut pe unde ieși. Apa curgea mereu de pe glugă, spălîndu-i fața și înnuindu-i pielea. Făcea o volbură mică în găvelele ochilor, se împrăstia puțin dedesubt, se aduna iar sub nări înnegînd chic_ura mustății, și după ce umezea buzele strînse și înghețate pe dinți, se pierdea în năclăiala de zăpadă cu gheață și frunze a bărbii, unde o creangă zburată de viscol se împlîntase adînc și trăgea acum cu greutatea ei dinafară să cadă undeva alături.

Cînd s-a spart crusta de gheață, chiciura grea, multă, adunată dincolo de vînt, de la umăr în jos, nu s-a mai lînut și a căzut cu bucată de bluză și cămașe sfîșiate în loja de zăpadă făcută în jur, de viscol.

A venit seara, noaptea, și pîrîiașele de apă au înghețat astupîndu-i ochii și linia dintre buze. A înghețat din nou și zăpada pe cetini, a înghețat poiana, cerul și umbrele.

A doua zi vîntul cald nu a mai așteptat soarele. A venit greu, ud, prelins pe fiecare frunză, pe fiecare trunchi, pe deasupra zăpezii pe sub coaja ei de cu zi, surpînd-o, așezînd-o, intrînd în ea și storcîndu-i apa care a început să curgă iar.

Restul netopit de pe glugă, păstrînd forma ei, a alunecat și l-a căzut în miinile acoperite încă de zăpadă. Era ca o strachină mică de gheață și așa cum stătea el, cu picioarele adunate dedesubt, cel schiop, puțin în afară, părea un cerșetor orb așteptînd nemișcat sunetul monedelor în lutul strachinii. Spre prînz i s-a curățat fața. Apa i-a scurs ochii, dar din barbă, creanga nu se desprinsese încă. A căzut mai tîrziu, cu o bucată mică de gheață, lînd cu ea o parte din părul încilcit și prins în țaria de frig a apii. Strachina, din ce se topea ea, din ce se prelingea de pe el, a început să se umple.

Își ținea singur pomana apei, pe care aștepta cînd se va dezgheța să o ducă la gură, iar bănuții, lucioși, argintii ramași pe fund, pomenile altora, să-i arunce ca pe o sămîntă printre arbori. Dar înăuntru, în el, era gerul. Îl făcuse trunchi carnea și inima și frigul nu mai voia să iasă. Găsisse cuib și îngheța din ce în ce mai tare.

În noaptea ce-a urmat s-a dezghețat totul, în afară de el. Doar spre dimineață, înainte de răsărit, apa din cătuia de gheață a prins poșgheț. O poșgheț subțire, stelată, abia prinsă de marginile ce s-a topit curînd. Și în această zi, a treia, cînd ultima zăpadă s-a scurs spre vale, cetina s-a așezat sub trupul călăuzei și sub piciorul schiop s-a făcut vol.

Încet, ca într-un veac de încet, trunchiul înghețat a început să se aplece. Apa, din strachină păstrată de frigul lui, îi însemna înclinarea pînă a început să curgă peste margine, apoi căușul de gheață a alunecat și a căzut pe vatra veche de foc, în crăpăturile căreia s-a scurs restul de apă.

Tot atunci a căzut și el. De fapt nu a căzut, s-a răsturnat. A venit intîi cu capul înainte și s-a rezemat cu el în sarcina de lemne neîncepută. Grămada s-a năruit și țapăn a venit pe o parte. Dacă nu era patul de cetină să i se îngroape umărul s-ar fi rostogolit mai departe. A rămase acolo, într-o poziție nefirească, de statuie răsturnată, pe care nu o mai recunoști și nu știi dincolo să te uști la ea.

Nu a reușit nimeni, niciodată, să afle cum a putut veni înapoi, săplîmni de drum, fără mîncare și doar cu oluza de vînt peste cămașe.

COMAN ȘOVA

Calul

*Eu tot aștept și-aștept în mare pace
Calul cu aripi și trupul de foc, —
Aci prin apropiere și sine-o fugă zace
Un zbor peste aiurea și peste nenoroc.*

*Aștept înspre noapte cu strai de tort
Cu luminile aprinse și mîinile-n rugă
Să vină — făclie într-un ultim efort —
Calul albastru-n teribilă fugă.*

Gest

*Sabia sfințită a fost atunci
Cînd trupul ultimului iu
Încemeni nedomolitul fier
Cu inima plecată-n două-ncruciașări
Părinții mei rămași pe cremeni
Cu armele la căpătîiul lor
S-au modelat în stîncă și-n columne
Și aruncînd căciulile de piatră
Au pus hotarele la locul lor.*

Știu un îndemn

*Fii tăi te-așează
Între păduri și suflet
Patrie
Locul ochilor albaștri
Locul ochilor din turnuri
Locul ochilor din veghe
Locul ochilor din noapte
Știu un îndemn atita de firesc
Că-mi este foame de-a muri
Cînd cineva ți-atinge vreo coloană.*

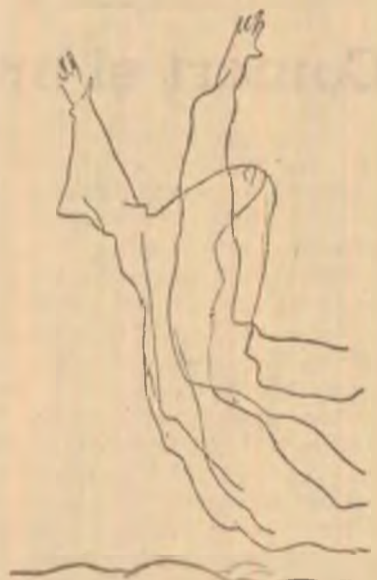
ION NICOLESCU

Pe o planetă

necunoscută

*Mi-e frig omenire mi-e frig
mă ridic în genunchi și strig
nu mai pot o-nu mai pot
cineva a stricat soarele de tot*

*cineva împușcă păsări
cineva omoară cai
iar eu nu pot fără păsări
iar eu nu pot fără cai*

*cineva sparge corăbii
cineva înghețe săbii
cineva că de-aș ști cine
aș da ochii lui cu mine*

*mi-aș da singele degeaba
și-aș căra lumea cu roaba
pentru-o brumă de căldură
de cenușă și de zgură*

*de materie frumoasă
cenușie ca un cal
ca o pasăre frumoasă
ca un lucru strict normal*

*mi-e frig omenire mi-e frig
mă ridic în genunchi și strig*

ECATERINA ERHAN (Anul IV, Liceul N. Tonitza) : PAUN

metri. Desfăcu tot și cu multă răbdare, cîntînd fiecare lucru în parte, le legă pachete. Opri separat un săculeț cu mîncare pentru două zile, apoi luînd primul pachet, se apropie de spîrtură și cu un ușor avînt îl aruncă dincolo. Urmară toate pe rînd, fiecare mic balot purtînd prin aer, o parte din viața lui. La sfîrșit, tot bagajul era peste cei patru metri, împrăștiat în bucăți, așteptîndu-l. Se oprise o singură dată, ca un film întrerupt, rămas pe o imagine, cînd sacul în care era cortul, după cadere, începu să se rostogolească. S-a oprit într-un petec de zăpadă. Măsură o bucată din colacul corzii, o tăie, iar restul luă drumul bagajelor. Se mișca lent, calm ca și cum ar fi făcut sute de repetiții înainte. Din cînd în cînd se uita la soarele care răsărise colorînd totul și desena umbrele creștelor pe alte creste. Nu mai era îmbrăcat decît într-o bluză ușoară de vînt și pantaloni subțiri. Păstrase cuțitul pe care îl legă la curea și colțarii nedescălțați încă. Se legă într-un capăt al bucății de coardă apoi asigură zdrăvăn celălalt capăt de o stîncă și așa, legat, cu pioletul într-o mină, începu măsurătoarea locului de avînt. Mută săculețul cu mîncare așezat în drum și numără pașii. Alergă cițva, ca o încălzire, dar nu fu mulțumit. Colțarii, buni pe zăpadă veche, se înfîgeau prea adînc în stratul subțire de pămînt înghețat. Îi scoase și, ca niște prelungiri de gheare, zburară și ei peste spîrtură. Cu pioletul începu să curețe poteca. De data asta luă grăbit, dar tot calm cu mișcări sigure, de parcă s-ar fi așteptat și la lucrul acesta.

Trebuia făcut bine și repede. Cînd termină mai încercă o dată. Coarda trebuia ținută

s-a așezat pe un bolovan. Avea mîncea bluzei sfîșiată, iar de la ochiul stîng în jos, barba i se năclăise de singe. Nu era deloc speriat. Duse mina la ochi, la sprînceană, se pipăi și se uită atent la singele de pe degete pe care îl șterse cu scîrbă de muchia pietrei. Stătea cu spatele la soare și începuse să se încălzească. Se uita fix la umbra lui și, cînd aceasta se scurta îndeajuns, se ridică și se îndreptă spre sacul rămas lingă potecă aproape de capăt. Nu-l putea ajunge dar nu se dezlega. Culcat, cu piciorul, agăță cureaua, îl trase spre el și începu să mîncece utîndu-se din nou la aceeași umbră.

S-a ridicat și s-a așezat iar la începutul potecii. Mușchii maxilarelor se unflau ritmic și pe frunte îi apăruă broboane de sudoare. Alergarea nu a mai fost atît de calculată. Spre sfîrșit, spre bătaie, s-a aruncat dezlîntuit înainte.

Totul părea dezordonat, aproape dement. Sări pragul vrînd să se desprindă de el, pentru totdeauna și cîteva secunde pluti ca o cruce răstîgnită pe cer, deasupra, între cei doi pereți. A căzut bine, pe amîndouă picioarele și s-a aruncat înainte. Virfurile bocancilor au alunecat, genunchii s-au izbit sec de piatră, apoi pieptul a icnit pe lespede. Era întins, complet întins, și poate ar fi vrut să se rupă de undeva, ca să se poată apuca cu buricele degetelor de marginea de sus a stîncii. A stat așa o secundă, poate două și cînd a început să aluneca a privit în sus spre degetele, care mișcînd ca niște rîme încercuau o înaintare, dar corpul lui, el, le trăgea înapoi și ele se depărtau încet de locul unde trebu-

Thalia română

Niciodată Thalia română n-a fost mai înaltă. Această tentativă de vers, poate o reminiscență livrescă, ne aduce aminte în fiecare moment că e timpul să purcedem la o temeinică privire asupra posibilităților teatrului nostru. Printre multiplele lucruri la care ne gândim, ar fi și tipărirea mult așteptatei serii a dramaturgiei românești, de la origini până în prezent. De la origini deocamdată. Dramaturgia la zămine mereu în suspensie, o posibilitate pururi valabilă, și-și așteaptă editorul, în cadrul aceleiași serii, peste un timp. Asta pentru continuitate. E surprinzător totuși că iubitorul de teatru original nu poate avea în bibliotecă, puse cotor lângă cotor, piesele românești, așa cum s-au izvodit, de la origini încoace.

Despre poezie și autori ei parcă avem ideea unei dezvoltări și cronologii, despre proză la fel, chiar despre reportaj, numai despre teatru acest factor vitregit de tipar (că de montări nu s-ar fi trecut la bilciul teatrului cult; ca și cum n-ar fi existat Costache Caragiale, Focea, Negruzzi, Alecsandri ș.a.m.d. I.L. Caragiale pare singur, și-i e urit, atita vreme cât nu apare integrat într-o viziune editorială a osirdiilor din todeauna. Multe idei îi vin romanului în materie de teatru (și nu numai de intriga teatrală). Am mai spus cindva că necesitatea teatrelor mici, cu săli de câteva zeci de spectatori, veniți de bună voie, plutește în aer. De re nu și un mic teatru al Uniunii Scriitorilor, un echivalent, pentru dramaturgi, al editurii „Cartea românească”?

Un asemenea lăcaș, cu un director dramaturg care să țină de Uniunea Scriitorilor, ar avea în vedere în primul rând piesele proaspete de pe masa de scris a autorilor contemporani, care nu pot accepta 100 de ani spre a intra în galeria autorilor vii și viabili. Măntuiește acestui teatru să poată aduce un bun serviciu culturii noastre prin prezentarea unor piese clasice, în montări de excepție, în așa fel încât nici casa să nu sufere — dacă e s-o luăm financiar, deși în materie de educație primează tocmeala bănească — iar serile ar fi rezervate pieselor noi, în pierdere sau nu, pentru că piesele noi — cele bune, firește trebuie jucate.

Dramaturgii tineri pot, la urma urmei, să-și joace singuri piesele, în cap, cu intrare pe sprinceană, dar ei scriu pentru public. Și asta trebuie să se știe.

Marin SORESCU

MUZICA

Pitorescul la Flechtenmacher

Inceputurile teatrului românesc se împreună firesc și fructuos cu primele faze ale muzicii culte autohtone. Fructuos pentru că, probabil, muzica era pe atunci scotită un ingredient absolut indispensabil unui spectacol ce se vrea atractiv, iar răsună documentelor vremii ne arată că de mare trecere s-au bucurat tocmai alocuțiile scenice unde muzica și proza se mearu în proporții quasi egale. Răsfașind și odihnind atenția unui public încă nu prea deprins să mearge la teatru, muzica națională își creaa în același timp cu dramaturgia o esență și poate că, pentru epocă și dezvoltarea ulterioară sînt mai importante producțiile ce însoțesc în mod paralel reprezentările decât cele scrise pentru a fi audiate în sine.

Dacă primă opera neobositului și asiduului Alexandru Flechtenmacher muzica scenică, prin care a colaborat cu cei mai de seamă dramaturgi moldoveni ai timpului — Alecsandri, Negruzzi sau Matei Millo — nu numai că afirmă cantitativ în balanță mult mai greu dar și calitativ pare a se detașa. Oricîtă importanță am da uverturilor sale în dezvoltarea muzicii concertistice românești, creațiile destinate a însoți diversele reprezentări mereu par să aparțină pe linia degajării de clișeele formale austro-germane, a spontaneității, într-un cuvînt a scintei adevărat creatoare.

Prolic și prompt todeauna, compozitorul denotă un simț dramatic special pentru că, dacă observăm numai ciclul „Chirițelor” muzica aici nu este fond și însoțitoare pasivă ci contribuie esențialmente la atmosferă, iar comedile cu „cînticele” fără bandă sonoră ar fi vitregite de un constant fundament. Aici poate mai mult ca oriunde se evidențiază o identitate intențional structurală între scriitor și compozitor, acesta

din urmă traducînd perfect pitorescul de atmosferă și situație, hazul personajelor, savoare locală și de mediu.

Nu mai vorbim de „Baba Hârca” unde, în această primă operă românească, datorită formei și modului de concepere, muzica este inițial gândită a fi cel puțin tot atît de importantă ca și textul lui Matei Millo. Pe bună dreptate reamănească „Gazeta de Moldavia” citată de Teodor Burada în a sa Istorie a teatrului românesc, referindu-se la Baba Hârca: „Muzică, oricît s-ar învechi piesa, va rămîni nouă” iar confirmarea intuiției croniceului iesean o avem prin menținerea operetei în repertoriu permanent, prin adeziunea nedezmințită a publicului.

Nu aș subscie fără rezerve la afirmația lui Nicolae Filimon, pe linga scriitor, alert cronicar dramatic și muzical, cum că Flechtenmacher ar fi marele inițiator al muzicii cu adevărat naționale, esențial legată de creația populară. Ceea ce cunoștea compozitorul, ca și contemporanul său Filimon, din muzica populară nu era de loc adevărata substanță națională, ci mai mult prelucrări salonard-lăutărești pe care încă și pe acestea le îngloba, în muzica destinată concertului, într-o organizare structurală de copie germană. Însă compozitorul reușește să surprindă un anume haz balcanic, o producție orășenească de un pitoresc inimitabil. Cu origini în „Spitalele amoralului” a lui Anton Pann (titlul numai, și este o capodoperă de culoare), cîntecul lui Flechtenmacher dezvoltă scenic o însumare de influențe turco-grecești, care unite cu nescăta savoare a unor texte precum cele ale lui Alecsandri, făuresc împreună o imagine succulentă și sculptoară a trecutului mijloc de secol.

Costin CAZABAN

PRETEXTE

„Comerț și artă”

Am citit undeva, sub titlul „Arta Hohe Strasse 71” „Printre diamante și brinză” un articol care ne aduce la cunoștință o nouă formă de expunere a operelor plastice spre o și mai eficace atragere a cumpărătorilor. Luînd în serios ideea că produsele artistice sînt și ele bunuri de consum (și sînt, vai de ele, săracele, sînt) patruzeci de comercianți întreprinzători și cu imaginație, neîngorîndu-și nici interesele lor neguștorești — am zice din contră — și-au pus vitrinele la dispoziția artiștilor. O săptămîină întreagă strada principală din Köln va adăposti în vitrinele ei „printre bijuterii și blănuri, porțelanuri și delicatese” lucrările valoroase a cincizeci de pictori și sculptori renumiți, bucuoși că, în fine, produsele lor vor împărți frățește spațiul mult rîvnit, rezervat de obicei păcătoaselor, tiranelor, trecătoarelor ispite lumești. Nu mai vorbim ce surpriză poate ieși din învecinarea unui „Peste în fa minor”, să spunem, cu o găleată de icre, ce naturi moarte se vor naște din interesul comercial coexistînd cu cel artistic.

Iată ce declară unul din inițiatorii acestei originale galerii de artă: „Omul zilelor noastre intimpănală dificultăți cu arta zilelor noastre. Aciunea „Arta actuală Hohe Strasse 71” este de aceea un mijloc excelent de a face ca arta de azi și omul de azi să se înțelească pe un teren neutru”. Frumoasa înțelire și mai ales fericită anticipare a vremurilor ce vor veni. Probabil că în viitor omeniara nu va mai șovăi între nevoile ei materiale și spirituale, satisfacîndu-și-le, fără nici o dilemă, în egală măsură. Deocamdată, în anul de grație 1971, cine se duce să-și cumpere un diamant pe Hohe Strasse, își cumpără un diamant, adăugînd pe nota de plată și contravaloarea operelor de artă implicate, de asta putem fi siguri. Pe cînd gospodina bravă, împărțită între grijile familiei și puîndu-și în cap să cumpere un „Wundertopf”, nu va ezita: o craiță-minune este o vrăjdită-minune.

C. T.

ARTE PLASTICE

Constantin Baciu

Artistul român care, cu ani în urmă, alături de Picasso și Massere, pentru tripticul intitulat „Cîntec despre viață”, medalia de aur „Pacea Lumii”, decernată la Leipzig, se numea Constantin Baciu, necunoscut și la noi, dar mite peste granițe, și în ce companie. Dacă Baciu este omul tînar și fermecător pe care îl cunoaștem astăzi cu toții, să ne închipuim, dacă putem, vîrstă lui, și precocitatea lui, de atunci. Sub semnul acestei carte de vizite, dîndu-i importanța cuvenită, fără exagerare însă, urmărind esențialul unei evoluții să încercăm creionarea unui profil Constantin Baciu.

Îndrăgostit deopotrivă de grafică și de pictură, iubitor al literii tipărite și adunăta în carte, prieten cu scriitorii, cu un Nicolae Labiș, de pildă, în compania căruia l-am și cunoscut în atelierul de frumoasă amintire de la Verona, Baciu tinde din ce în ce mai puternic, în ultima vreme chiar cu oarecare vrăjmășie și o anume stringere și cupsură de sine, să provoace un destin, să închege o personalitate așa cum el însuși o înțelege, deschis, frontal, cu gravitate. Fapt înbucurător și la care ar trebui să medităm. Minuitor al peștii cu vîrf de ac de patefon și moliciune și sciințiere de păr de vulpe argintie, legat de viața colorilor, a uleiurilor, în taina și secretul cărora crede, apropiînd două arte, două genuri care pentru alții rămîn în opoziție, Baciu vrea, mai presus de orice, să spună ceva, să semnifice. Din temele și motivele pe care le voi comenta în cele două articole despre dînsul, tocmai din această pricină, voi exclude materia prin care se exprimă, interesantă cu aievrătată fiind imaginea, pregnant fiind sensul. Inten desene și pictură, de altfel, nu s-au făcut niciodată disocierii prea rigide și poate s-ar cuveni să renunțăm și noi la ele, măcar în cazurile de excepție.

Adnotările de imagini la carte, săvîrșite pînă acum, ni-l indică pe Baciu drept un comentator, în primul rînd, al prozei. Un Caragiale, un Creangă, un Hoegaș sînt scriitorii de care, deocamdată, se leagă numele lui mai mult. Dar nu-i

străină nici poezia. Dovadă o carte a unui foarte talentat debutant, poezii Miron Georgescu, urmînd să înțelegem și în cuprinsul cărăia sînt inserate și desenele lui. Dovadă o culegere din Blaga, în fază de proiect, la care a și început să mediteze. O primă încercare de profil ar putea să plece foarte bine tocmai de aceste apropieri. Incisiv și grotesc în sensul cel mai bun al cuvîntului la Caragiale, nostalgic și copilăros și burlesc la Creangă, fulgerat de vaste orizonturi și viziuni cosmice la Hoegaș, încercat și iute atingător de simboluri la tînarul poet debutant amintit, Baciu își dovedește ei însuși valențele. Fără a merge neapărat pe liniile lor de forță, vom ține cont de ele, insistînd asupra propriilor noastre convingeri. Descătușarea vizibilă de energii se produce la Hoegaș, sublimarea, sinteza fiind mai ușor detectabilă în desenele lui Miron Georgescu, acestea din urmă fiind incluse, implicate, poate și din cauza datării lor mai recente, în întreaga sa operă. Deocamdată, pentru o înțelegere mai exactă, mai profundă, citiva cuvînte despre desenele la Hoegaș.

Textul autorului îndrăgostit de natură, cu vocație de mare degustător al sălbăticilor montane, care a fost Hoegaș, li oeră lui Baciu un material nelimitat de fantazare. Universul restrictiv, cum este prin excelență cel al lui Caragiale sau Creangă, li mîncu fără voie, penit, i-o reduceau la un fel de sonet al genului. La Hoegaș, dimpotrivă, totul îi era permis. Din această pricină, deodată, avem în față un alt Baciu, mai apropiat de propriile lui obsesii, întru ceruri cu plîni uriașe, absorbitoare și oameni ci o virgulă pierdută într-un roman fluviu, să spună tolstoian, sentimentul se îngreunează de o nebanuită maestruțitate. În prim plan începe să apară nevoia de spații suprapuse, de aglomerări de termeni cu efect congruent. Să subliniem, de acum înainte, această ipostază.

Grigore HAGIU

revista străină

● LES NOUVELLES LITTERAIRES. Vizitînd Turena, cu prilejul unor concerte date în Franța, marele pianist sovietic Sviatoslav Richter a văzut în localitatea Meslay un hambar vechi de stejar de vremea evului mediu. El și-a exprimat dorința de a cîna în hambarul acela rustic, în care se păstrează și azi griul, cîrîntă și care primarul localității i-a îndeplinit-o pe loc. De atunci, cîteva zile pe an în hambarul din Meslay, foarte puțin transformat și nicidecum ca o sală de concert, au loc „Serbările muzicale din Turena” care atrag multe personalități din lumea muzicii, artei și literaturii în acest cadru atît de original...

● PARADE. Lucrări omagiale, printre care și o enormă biografie în două volume „Sir Walter Scott, marele necunoscut”, scrisă de Edgar Johnson, marchează bicentenariul nașterii scriitorului clasic scoțian care va fi sărbătorit la 15 august a.c. Între 22 august și 11 septembrie va avea loc la Edinburgh un festival închinat acestui important eveniment din calendarul internațional literar.

● AVIGNON '71 — Ziarul parizian Le Monde anunță deschiderea celui de al XXV-lea festival în curtea Palatului papilor cu piesa lui Jean Giraudoux „Războiul Troiei” nu va avea loc.

● SATURDAY REVIEW. Într-un articol rezervat festivalului de la Royan, apărut sub semnătura lui Henry Louis De La Grance, se subliniază că printre revelațiile succintor prestigioase manifestări muzicale se numără și compozitorii români Anatol Vieru, Myriam Mărbu, și Costin Mîrcușan, apreciîndu-se în mod special compoziția Ecran a celui dintîi.

● A apărut o nouă ediție a best-sellerului „Crime în America”, cartea celebrului jurist Ramsey Clark, care a făcut parte din Departamentul Justiției în perioada asasinării lui J.F. Kennedy, Martin Luther King și Robert Kennedy. În 1969 Clark a demisionat din postul de procuror general. În lucrarea sa, care se bucură de un deosebit succes, sînt demascate toate formele de violență ale societății americane, începînd cu războiul din Vietnam.

● O nouă carte scrisă de comandantul Jacques-Yves Cousteau: „Viața și moarte într-o mare de Corali”. Celebrul explorator subacvatic francez constată alarmat că feceria mărilor de corali este amenințată de moarte: apele sînt otrăvite. Cousteau speră că această ultimă expediție a vasului Calypso va fi socotită un semnal de alarmă dat progresului omeniara care pune în primejdie comorile naturii.

a.b.c.

ARTE

FILM

Continuare forțată

Un sentiment pe care îl încercăm mulți dintre noi este regretul despărțirii de eroii unui film. Deși rosturile lor dramatice s-au încheiat și respectabile personaje pot părași pagina, scena, ecranul, am mai vrea, parcă, să întirșie, să le vedem angajate în alte întimplări. Această reacție afectivă a cîntorului și spectatorului e bine cunoscută de multă vreme. Prin ea se explică atîtea „continuări” ale unor sărți celebre (asa, de pildă, faimosul scandal literar provocat de publicarea unui alt „Don Quijote”, încă în timp ce Cervantes trăia și — cum a și făcut-o — putea pune lucrurile la punct); la fel, în zilele noastre seriile de televiziune, care îi pun pe niște eroi dați în fel de fel de situații, una mai critică decît alta. Practic, în seriale, toți protagoniștii sînt un el fugitiv multiplicat, fugărit din episod în episod.

Acum puțini ani (doi-trei, hai: patru!) iscusiiți de la 20th Century Fox au pus mina pe o carte a unui francez, Pierre Boulle (din care, în românește, poate fi citită o interesantă povestire — Podul de pe riul Kwa), înălțînd dintre copertile ei un film satm. E vorba de Planeta maimuțelor la care cu toții ne-am îmbulzit, cu un Charlton

Heston în mare formă fizică și, pentru a spune adevarul, pornit spre adîncimile unui personaj excepțional. În preajma lui rezizorul îmbracă sumar o intereră în stare să cîștige concursuri de frumusețe (regionale) și, mai ales, dădea un festival grandios de măști! A fost mult apreciat în presa internațională mîiestria profesională dovedită de artiștii ce au făurit măștile unei populații de antropozoi mimind (și disprețuind) omul, cohorte imense de maimuți organizate social. Culmea era că în tipologia unică a clanurilor de maimuțe, realizatorii filmului au reușit să decupeze identități recognoscibile, dînd senzația unor lumi paralele, justificabile prin ea însăși.

În ciudatele aglomerări de tip citadin defilau, activau, cîntau, studiau, luptau, ca într-un coșmar fără șansa zorilor, imitatori infernali ai omului, la care azi ne uităm prin menajerii, și care, ei, făcuseră din oameni subiecte de recluziune, cobai pentru experiențe „științifice”. Ce este cu această lume înspăimîntătoare?, se întreba cosmonautul pămîntean Taylor, alunecat pe curbele unui viitor imens, în care paradoxul lui Einstein atîngea valori greu de imaginat. Întreg filmul se reducea la o luptă fără șorți de izbîndă a omului rațional cu o lume absurdă, ostilă, chinătoare. Semnul cutremurător al lui Ionathan Swift (cel din tara cailor înțeleși și a nemerai-cilor yahoi) domina ecranul. Și abia în ultimele secvențe aveam revelația cumplită a acestei planete, nu alta decît Pămîntul, găsit pradă cursei inebunitoare a inermărilor, pirjolit și transformat de niște arme mai puternice decît el. Fiți blestemați! strigă Charlton Heston pe plaja oceanului, cu disperare, cînd în fața sa se ivește, ca o Venus de coșmar atomic, Statuia Libertății.

Ce se mai poate povesti despre această lume dezolantă, atrecă? Impiși de succes, cei de la Hollywood au mai tras o serie: Secretul planetei maimuțelor, parazitată și simplificată. Scenariul nu mai are la bază vreo lucrare a lui Boulle, ci doar caracterele create de acesta. Or, niște personaje nu se pot defini prin ele însele, scoase din baza mediului original; puse de alte mîini în alte sîri tensionale aceste personaje devin de nerecunoscut, sînt altele, adesea doar triste caricaturi ale amintirii lor.

Ceea ce este cu adevărat supărător în această continuare forțată se dovedește modul în care cineastii se adresează spectatorului: ei par a dori să-l dădăcoacă, să-l arate cu degetul și cu cum. Rezultatul decepționează, teza prefabricată nu capătă valențe dramatice, sîmbra istorie cinematografică rămîne la nivelul unui pamphlet insuficient, chiar dacă intențiile sînt laudabile.

În ciuda unei tematici generoase, a unor idei ce merituau un film de tînută, am văzut un film dezamăgitor sub raport artistic.

I. C.

Una mai adversă decît alta

— cronică de vară —

SPORT

Marți, 20 iulie 1971, între orele unsprezece (11,00) — treisprezece (13,00), pe plaja din fața Casei scriitorilor de la Mangalia-novă, s-a cîvîrșit o dată trădare, de două ori trădare, de trei ori trădare, — și s-a oprit, și noi ca într-o inerție am zis laolaltă: de trei ori trădare. De pe mal se uita la noi președintele nostru Zaharia Stancu, în costum de oraș, și bucurîndu-se că în sfîrșit din atîtea tabere și bisericute, cite au couglat în lumea literară, n-au mai rămas cîi decît două, hotărîte și acestea să lupte în cel mai depîn spirit sportiv. N-am să înțeleg niciodată ce tot îi șoptea directorul Ununii, Traian Iancu, președintelui, n-am să înțeleg, pentru că n-am auzit, deoarece era vacarm și populația mai mult sau mai puțin literară a țărmlui Mării Negre aplauda vehement, vociferînd și cîntănînd din fălci de știucă, deplasarea fulgerătoare ne nisip a fosilelor care eram.

Cu undișe mari ne-au tras apoi la umbră.

După ce ne-am ocupat, în rîndurile de mai sus, de fotbalul profesionist, să poposim olecăt (iată influența jocului cu moldovenii) și asupra fotbalului de amatori: Divizia Națională A. Eu nu înțeleg ce s-a întimplat în vara aceasta, de ne-am pomenit cu scandalul cu care ne-am pomenit în privința transferărilor. N-am auzit în viața mea atîtea zvonuri, cite am auzit despre cel din urmă fotbalist amator în ultima lună. Am amerit, pur și simplu, și nu mai înțeleg, nu mai prădidesc să înțeleg, care pe unde mai joacă. A-cuma. Boc unde e? Dar Valentin Stănescu? Ce face Cosmoc? Ce e cu Coidum? E oare adevărat ce se vede despre Frinculescu? Sînt, la nu știu care echipă, doi d-alde Rădulescu? Rămîn

„mînji” la Progresul? Sau, Doamne-fereste, nu? E totuna Moldovan cu Moldoveanu? E adevărat că Teacă a cumpărat niste turci de la Fenerbahce, ca să-i ducă la cealaltă echipă unde e el acum? S-o fi întîlnit Marius Popescu cu cine zice că s-a întîlnit pe plajă, în dreptul valului cutare și cutare?

Nici atîta animație, într-o năcanță, nu-i bună. Așa, riscăm să ne placă mai mult pauza decît spectacolul. Zvonuri, zvonuri — dar nici așa de multe! Pe noi, oamenii cu idei putine dar fixe, o birfă generalizată ca asta ne-a amest de tot. Unde sînt timpurile de altă dată, cînd se transferau fotbaliiști cu acte în regulă și nici nu se știa? Treceau aani de zile și nu aflai cine e numărul 8 care joacă în echipa ta preferată. Un nou orizont al misterului s-o dus dracului!

Pe cîrînd — constituirea unui club de ping-pong printre sedentari.

S-au procurat masa, paletele, jucătorii. De o săptămîină căutăm un fileu. Am folosit cunoștințele noastre personale, cu funcții de răspundere la Federație, vînzători de la magazinele sportive care ne sînt obligați deoarece le-am salvat viața într-un prilej scu altul, rugămintele noastre cu speranți orice urchi li s-au tot în cole. Zădărnice, zădărnice, de trei ori zădărnice. Nu există fileu sau există dar nu se pot fixa, neavînd crănele respective. Rugăm pe cei capabili, să ne ajute, procurîndu-ne măcar cîteva perechi de nepoși care, plini de răbdare, să țină de un cap și de atîtu, fileul, acum, cînd clubul nostru de ping-pong se face că începe.

Adrian PAUNESCU

O antologie a criticilor români

În ultimii ani activitatea editorială de la noi a înregistrat progrese incontestabile într-un domeniu de care multe categorii de cititori s-au dovedit interesate: acela al tipăririi de antologii. Nu este vorba, desigur, numai de sporul cantitativ al aparițiilor, ci și de o modificare a concepției ce privește realizarea unor astfel de lucrări. S-a renunțat, printre altele, la principiul înfăptuirii antologiilor impersonale, reamintindu-se crediții ideii că o bună antologie este firesc să ilustreze și să impună viziunea unui autor anume asupra materiei antologate, gustul său selectiv și reperul ce l-au orientat. O antologie nu o consultăm numai pentru textele pe care le însumează, considerate în sine, dar și pentru a deslăși ideea structurătoare ce le-a adunat laolaltă, criteriile selecționării și modul de integrare în ansamblu. Opere de investigație dar și de sinteză critică, antologiile se definesc prin personalitatea alcătuitoarelor lor.

O impunătoare antologie a criticilor români (de la T. Maiorescu la G. Călinescu) a tipărit de mult editura Eminescu. Autorul ei este Eugen Simion cărui apartin și studiul introductiv, nota asupra ediției și fișele de prezentare ce preced grupajele de texte din fiecare autor antologat. Eugen Simion menționează că „a reexamina conceptul de critică — așa cum s-a constituit și a evoluat în cadrul culturii noastre” (acțiune întreprinsă de el în studiul introductiv și, prin extindere, în această antologie) e una din căile „de a orienta spiritul tinar” în controversele chestiuni privind critica și natura funcțiilor sale. Întrețărăm în această constatare finalitatea instructivă acordată de Eugen Simion, cu altele ecouri în actualitate, antologiei pe care pare să o fi destinat mai cu seamă unei categorii de public și anume tineretului. Bineînțeles că ea nu este, totuși, un pur instrument didactic ci o culegere reprezentativă pentru personalitățile ce s-au ilustrat în critica românească de-a lungul unui secol de literatură, culegere concepută de alcătuitoare ei în spiritul echilibrat și doct ce-i caracterizează.

Studiul introductiv reface deci, sistematic, fazele complicatului proces de constituire a conceptului de critică literară în cultura română. Începe cu începutul, așadar cu Titu Maiorescu unde constată prezența unuia din principiile directoare, puternic definitorii pen-

tru finalitatea activității critice: critica-instrument al adevărului. Un aspect derivat: ajungerea la adevăr impune, ca atitudine necesară, obiectivitatea sau „impersonalitatea”, spre a invoca un termen maiorescian căruia i s-au acordat, într-o vreme, accepții destul de îndepărtate de acelea cu care-l investise marele critic. Eugen Simion precizează oportunitățile: „impersonalitatea, înălțarea, adică, a interesului personal, puțința de a te ridica deasupra răsturnărilor imediate”.

Urmează apoi Ghera, M. Dragomirescu, Ibrăileanu, Lovinescu ș.a.m.d. până la G. Călinescu, studiul urmărind evoluția conceptuală sub determinările unei stimuliative iar alții inhibitoare ale factorilor istorici și definind cu claritate pozițiile ideologice și estetice din perspectiva cărora s-a exercitat actul critic de-a lungul perioadei pe care antologia o ilustrează. Valoarea incursiunii întreprinse de Eugen Simion, pe lângă evidentele însușiri sintetizatoare, este de a fi dat relief unui aspect de prim ordin al mișcării critice din epoca antebelică și anume: constituirea conceptului și consolidarea sa au avut loc și au fost condiționate de contextul înfruntărilor acute dintre orientări spirituale adverse, un context de lupte intelectuale în cadrul cărora critica interbelică s-a îmbogățit și nuanțat continuu atenuând extremele și eliminând rigiditățile retrograde, stabilindu-se, în fine, la o atitudine fecund-comprehensivă, sprijinită pe judicioasă îmbinare a esteticului cu socialul și eticul.

Trecând la criteriile antologiei propriu-zise vom face de la început observația că aici este într-adevăr domeniul cel mai controversat al lucrării. Autorul antologiei avertizează că a vrut să ofere în primul rând o imagine a personalităților și abia apoi una a evoluției criticii. Drept care sînt prezenți în culegere acei autori considerați de alcătuitoare antologiei ca „au făcut în primul rând critica și sint. cu adevărat, înainte de orice, critici”. Cu precizarea însoțitoare: nu istoriografii, cercetătorii, îngrijitorii de editii, oricît de eminenți în terenul lor, de asemenea nici esticienții, filozofii, eseistii. Astfel că antologia își asumă un inevitabil purism de la care abdică, totuși, în câteva cazuri. Desigur că Maiorescu, Ghera, Ibrăileanu, Lovinescu, Pompliu Constantinescu, G. Călinescu, etc. etc., nu puteau lipsi dintr-o antologie a criticilor români dar prezența lui Sebastian și Eugen

Ionescu, dat fiind criteriul enunțat mai sus, intrigă. Despre Sebastian se argumentează că o lectură lipsită de prejudecăți ni l-ar descoperi mai realizat în latura criticii decît în aceea a prozei și dramaturgiei și, deci, autorul antologiei ni-l propune ca atare atenției. Ipoteză plauzibilă. Selecția lui Eugen Ionescu nu se susține totuși. Orice s-ar spune acest scriitor nu e „mai înțeles” iar pentru perioada cînd a scris în românește (pe care o are în vedere selecția) e greu de spus prin ce anume e mai reprezentativ: prin poezie, sau prin paginile critice. Este și pus de altfel sub semnul excepției („Este interesant de a vedea cum procedea și un asemenea spirit ce s-a așezat, programatic, împotriva curentului general”).

Ce texte s-au ales din critica antologia? Mai peste tot textele reprezentative, definiții pentru orientarea teoretică și forța interpretativă a autorilor, semnificative totodată pentru evoluția ideilor generale din epocă, deci textele cu adevărat antologice. Avem din Titu Maiorescu: „In contra direcției de azi... Beția de cuvinte, Eminescu și poezia lui etc.”, din Dobrogeanu Gherea: „Asupra criticii, I.L. Caragiale, din Iorga admirabilul studiu despre Creangă, din Ibrăileanu: „Creație și analiză, Literatura și societatea etc. etc. Bineînțeles că se pare și selecția unor texte ce au stîrnit mari controverse la vremea primei lor apariții: exprimînd poziții literare discutabile și a căror inadecvare și injustețe a fost dovedită. (N. Davidsescu: „Caragiale, paginile despre poezia nouă ale lui Nicolae Iorga ș.a.). Alături de acestea antologia include, oportun, acele articole, la rîndul lor de răsunet, ce au dat replici primelor, contestîndu-le îndreptățirea și dovedindu-le inconsistența. (Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, P. Constantinescu). În felul acesta antologia procură o imagine mai animată a luptei de idei și a înfruntărilor de poziții estetice, reînviînd prin mărturiile cele mai directe freacă și insulfăirea unei epoci literare. Cu îndreptățire conchide Eugen Simion: „Critica a fost totdeauna arena unei lupte de idei și o antologie trebuie să ilustreze spiritul acestei dispute”.

Este una din ideile ce patronază cu autoritate concepția acestei antologii a criticilor români, realizare editorială de prim ordin.

G. DIMISIANU

Ilustrație de CONSTANTIN BACIU la AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Marino și marinismul

Euphuism, gongorism, marinism sînt diferite nume ce botează aceeași boală a spiritului și a bunului gust literar: e vorba, în linii schematice, de manierism și obscuritate, pentru exprimarea unor superficialități și galanterii sofisticate. Trebuie spus, din capul locului, că la marile personalități literare pînă și această modă a rodit, încetînd astfel să mai fie exact ceea ce înțelegem din definiția dată ei în dicționare. Într-o măsură mai mare sau mai mică, Shakespeare și Lope de Vega, nemişcîndu-l pe Congora — promotor direct al mișcării — și mulți autori de importanță universală, au suferit influențe detectabile din partea noii, pe atunci, orientări stilistice.

Acest fenomen, ce ține de necesitatea resimțită în anumite perioade de a se rafina forma artistică, s-a repetat în câteva rînduri în istoria literaturii universale și nu putem spune că nu se va mai întîmpla și în viitor. El corespunde unei necesități organice și nu trebuie năumeidat să fie respins. Totul e folosul artistic, reprobabilă devine această tendință doar cînd se exercită în gol, asemenea unei mori părăsite care-și rotește aripile inutile, sub valurile capricioase ale vîntului.

Cronologic, prima dintre toate mișcărilor acestea — în epoca modernă — poate fi considerat euphuismul (ce-și trage numele de la romanul „Euphuus”, al englezului John Lyly, apărut în 1579); urmează marinismul, gongorismul, apoi barocul german și, cel mai întîrziat, prețiozismul francez — atît de celebru prin „prețioasele ridicole” ale lui Moliere. Influențele reciproce sînt numeroase iar caracteristicile proprii fiecăreia dintre școlile naționale respective ține de amănunt, în linii mari orientarea generală fiind unitară. Aprecierile ce vor urma, despre marinism, pot fi considerate, cu o marjă mică de relativitate, drept comune întregii școli europene a epocii.

Calități și defecte, caracteristicile marinismului ne par a fi — ordinea în care încercăm să le expunem este întîmplătoare — aproximativ cam acestea. Mai întîi, un exces de aluzii mitologice: „și de singele cerese ai lui Venus se înroșește: cealaltă parte e albă de singele Junonei”; iată și un sonet în care elementele naturii poartă, toate, numele zeităților antice; e vorba de Primăvara și Viața pastorală, de Giambattista Marino. Vom cita permanent din acest autor: „Iarna și anotimpul senil / cedează deja noului an; cu flori noi / zmălțeașă Flora plajele și arbuștii, / pădurea înverzeste și se întoarce aprilie. / Să iasă, Sirinx, de-acum din închisul ocol / turma la pășune, la piraiele calde / acolo unde mereu apele, zefirii și păsările / fac armonii de iubire dulce și nobilă, / să reînvie cîntecul știut, jocol, risul: / iată-l pe bătrînu Silvan cum își acoperă străvechea blană / cu flori ca pietre scumpe, așezat pe iarbă, / Privește că încă și sus zeul din Delos, / transformat în păstor, cum l-a văzut Anfrissus, / între Faur și Berbec cerul se desface.”

O altă caracteristică a marinismului o constituie imensa cantitate de descrieri statice: discursul liric îngheață pe mari porțiuni. Despre roză, Marino acumulează nenumărate elemente: „În ea se oglindesc cerul, ei din orient / îl rid zorii născîndu-se, / și din umedul văl / risipește umori cristaline / de ger viu / cu care-și spală și-și îmbrobonește rubinele. / Nu are blonda Auroră, / cînd se limpește cerul / podoabă mai limpede. / Cu roze plete se împletește, / cu roze se ornează sinul: / ba chiar o cuprinde după el dorința / și, rușinoasă, se aprinde de roșeață.”

Adonis, imensul poem al lui Marino, e în întregime descriere de grădini, călătorii, iubiri. Descrierea este cîmpul predilect al școlii mariniste.

În general, Giambattista Marino și epigonii săi folosesc culori limpezi, sunete și tonuri clare. Sub semnul acestei „limpidități”, cuvintele ce pot fi înțelinite la ei cel mai adesea sînt: rouă, umed, perlă, rubin, primăvară, roză, ploaie, aură, aur, zori, orient, vâl, ger, cristal, cristalin, giuvaier, floare, a fulgura, cer, candoare, alb, soare, stele, nud, iarbă, raze, lumină. Efectul acestei insistențe pe clarități și cel scontat (nu, probabil, de autori): o răceală mortală, senzația unui laborator cu eprubete bine spălate.

Adevărata meditație e de obicei absentă din poezia marinistă. Doar arareori câte-o îngîdurare traversează versurile, dar și atunci la modul exagerat, ca o poză între altele: „o, a umanei frumuseți / glorie caducă și ușoară, / o, plăcere mortală, cit ești de scurtă”.

Cît privește latura tehnică a creației, marinistii sînt adevărați maeștri ai versificației. Ritmurile preferate de ei sînt întotdeauna

repezi, vesele, cu sonorități și rime bogate. În traducerea strict literală pe care o dam aici, e cu neputință de exemplificat această măiestrie de stilisturi. Rămîn însă la vedere alte semne de identitate ale marinismului în poezia Numerele de iubire, una dintre cele mai vîi ale „cavalierului Marino”: „Lîngă un riu liniștit / Enrillo îi spuse Filenei — Cite sînt aceste nisipuri / aliteașă chinurile mele, / și cite sînt cele unde ațitea am eu în inimă pentru tine rîni profunde. / Răspunse, de iubire plină / lui Eurillo, Filena: / — Cite frunze are pămîntul aliteașă durile mele; / și cite stele are cerul alitea am eu în inimă pentru tine vîi științe. / — Deci, — cu inimă ușoară / adăugă atunci păstorul, — / cite păsări are văzduhul / alitea fie desățărilor noastre / și cîți nuri ai tu / alitea dragi duosii toarne Amorul în noi. / — Da, da — cu dorințe aprinse / nimfa reluă atunci vorba, — / să facem, ca iubii în armonie, / bucuriile egale cu suferințele, / cu războaiele, păcile: / o mie de-au fost chinurile, fie o mie sărutările!”

Rimele originalului sînt totdeauna bogate, ingenioase, „moderne” — în sensul că se evită atît de frecventa rimă substantiv cu substantiv, verb cu verb. Marino rimează, de pildă: *questa* (pronume) — *modesta* (adjectiv) — *testa* (substantiv) — *sua* și *eu* (verb) — *mille* (numeral) — *tranquille* (adjectiv) și: *contrade* (substantiv) — *cade* (verb) — *beltdae* (substantiv). Căutările sale de ordin formal (orientare fundamentală a școlii mariniste) sînt rasplătite, uneori, în mod regal: „il vago stuol de le *erranti* / io mi porto: *rimanti!*” Rima *erranti* (rădăcitor) cu forma căutat-verbală *rimanti* (rămii) — obișnuit s-ar spune: *rimanti* — satisfăce pretențiile oricărui împătimit al acestei preocupări. Regretăm că nu ne stă în putință să redăm în traducere evocatoare un faimos sonet scris de Marino împotriva dusmanului său literar Murtola: e un adevărat festival de rime, a căror sonoritate în *che* și *chi* sugerează scriștură unor unelte neuzate. Tocmai asta dorește și autorul, să-și ridiculizeze rivalul care-și „picură și alămăchează creierașul” inutil, fără har, greoi și silnic.

Dar nu era este inspirația cea mai frecventă a poemelor cavalerului Marino, ci Amorul. Cum vede Marino iubirea? Ca pe un spectacol, de obicei — cum s-a văzut din dialogul Filena — Eurillo — un spectacol în aer liber. Cel doi amanta, mai întotdeauna, sînt încercați cu pasiuni egale, făcîndu-și declarații destul de asemănătoare, cu nuanțări de sex. Acțiunea cea mai frecventă în lirica amoroasă marinistă este sărutul. E un sărut senzual, repetat, lung pînă la pierderea conștiinței. Un amant, frește păstor și, iar frește, purtînd un nume antic, Tirsi, îl declară partenerul — o Fili, și ea! — „Sînt atita desățate / în vreme ce sărut și sărut iar, / că pentru a mă mulțumi / pe dintr-un, cînd te sărut / așa vrea să mă transform tot într-un sărut!”

Rîndul ei, Fili nu e mai puțin pătimașă: „Cînd eu dulce furie / gura se sărută sau mușcă, / pe sărutate buze / vin cu dorințe concorde / să muște, să sărute suflute la come. / Cînd un moale rubin / sufletul îndrăgostit îl sughe, vine lîngă ușă spre a fugi, dar nu fugi / că-l ține-n viață ceea ce-l nimicește!”

Printre procedeele stilistice, cel care face ravagii este antiteza, adevărat suflet al *secentismului*. Marinistii și ceilalți vedeau neputîndeni antiteze. E tentantă explicația că secolul 17 însuși abunda în contradicții interne și astfel s-ar explica această predilecție poetică pentru antiteză: dar, la un examen mai atent, orice secol, orice perioadă istorică își va fi avut mulțimea sa de contradicții launtrice.

În general, lucrînd cu un material liric destul de restrîns și epuizat (frunze, primăveri, fluvii de argint, rîni grave produse de Amor, nimfe, păstori etc.), marinistii caută cu îndrăgire, neobosiți, relații stranii, șocante între lucruri. Să exemplificăm: Maria Magdalena — într-un poem al Cavalierului — plînge glazetele Răsîgnitului. Sfînta femeie șterge lacrimile căzute cu pîrul ei: ochii înlăcîmăți sînt asemenea unor sori (comparație foarte frecventă la toți poezii secolului). În schimb, coama Mariei Magdalena se asemănă cu un fluviu. De aici, prin rîcoșeu, truvaiul marinist: „a uda cu Sorii și-a șterge cu fluviul!”. Acesta e sistemul. Și încă aici e vorba de un caz relativ clar, de obicei stilul aluziv, căutările abuzive de antiteze, generează obscurități aproape de nepătruns, pe care autorii nici nu încearcă să le evite.

Ilie CONSTANTIN

punct și virgulă

„Descult” în America

Presa de ieri anunță că, recent, la New York, editura Twayne a lansat pe piață ediția americană a romanului „Descult” al lui Zaharia Stancu, cu o prezentare semnată de criticul Frank Kirk. Iată deci un nou drum pe care acest faimos roman l-a început acum pe piața literară americană. Nu cunoaștem exact numărul traducerilor apărute pînă la data de față, dar considerăm un succes al literaturii române în general faptul că această carte a fost tipărită de o editură americană și este aceasta.

De asemenea, credem că un roman de valoarea romanului „Descult” adus la cunoștința publicului de limbă engleză stăruiește nu numai culturii române, el și prestigiului României în lume.

I. PAPADOPOLO

Să-l sărbătorim pe Nicolae Labiș

Anul acesta, în decembrie, se vor împlini cincisprezece ani de la moartea marelui poet român. După cum se știe, el a murit tînr, moartea lui este tragică, opera lui e neterminată. După el a urmat o inflorire fără precedent a poeziei noastre, o inflorire cu repercusiuni de excepțională însemnătate asupra fizionomiei întregii literaturi române, o inflorire a căreia nu l se poate găsi nici o vină decît aceea de a fi făcut să treacă în planul doi, pentru o scurtă perioadă, figura lui Nicolae Labiș.

Sîni ovină, acum cînd sentimentul coplescit al noutății este înlocuit de un sentiment mai liniștit, al duratăi, sînt convins că îi datorăm lui Nicolae Labiș, poeziei și memoriei lui, o sărbătoare pe care n-a avut timp să o primească în viață, o sărbătoare sobră și patetică, așa cum se cuvine unei poezii revoluționare. Știu de existența unei excepționale cărți dedicată lui Nicolae Labiș, aparținînd poetului Gheorghe Tomozei. Cunoșc începutul unor gesturi de stimă.

Să ne reculegem cu toții și să-l sărbătorim pe acel mare poet român care este Nicolae Labiș.

Adr. P.

Buzele care viermuiau deasupra

Știam noi că Nicolae Motoc practica un stil personal: vocabulele discursului său amintesc de mișcarea browniană, se izbesc cu scîncete și chiose între ele, emițînd și unele sunori aparte. Iată că trecerea sezonelor literare nu schimbă cu nimic din învălmășala oracular năucă a liricului tomitan. În numărul 6 a.c. al revistei Tomis, Motoc manevrează mormane de vorbe multicolore și răsunătoare, ba într-un fel de

Doem (clic dere, pag. 10) cu o mă-năstire albă „ca genunchiul unei femei, unde ni s-au călugărit mil-nile” și cu „buzele tale groase (care) viermuiau deasupra”, ba — și e mai grav — pe marginea volumului Cronografie al Ninei Cassian.

E uimitor cit de ușor își slobode cuvintele acest autor. Ca act critic, articolul e nul, o ilizibilă recenziură pretențioasă, cu metafore nelaculoze: „Tragic, chipul acestui întimplări care este a întimplărilor. Cînd este de privit prin len-tița enormă a unei lacrimi triunghulare, pulsînd continuu (...) Cînd printre ruinele sau grămcozile de întinerie din interiorul tăcerii con-templu copula fragilă și albă a evenimentului!”.

Sigur este că întinericul s-a instalat nu în interiorul tăcerii lui Moicoe (și ce bine l-ar prinde!) ei în interiorul exprimării sale „critice”, generatoare de confuzii.

E. U.

Mistere literare

Cotrobînd prin depozitele istoriei literare, am ajuns, în zilele din urmă, să răsfățoiesc Viața românească din septembrie 1965. Revista s-a desebit, poate nu întîmplător, la paginile unde Radu Ionescu rețea alunei tema raporturilor social-scriitoricești dintre Alecsandri și Prosper Merimée. Cum desigur nu tot întîmplarea face să fie un mare iubitor al prozei lui Vasile Alecsandri, am scos din rîndul bibliotecii un volum, ea să parcurgă din nou, și să mă complac în lectură unor bucăți ca Borsec, Balta-Albă și Călătoria în Africa.

Sunt convins că vor trece multe veacuri și esteții se vor apăca cu aceeași înșățietate asupra acestor pagini „clasice”. Din păcate, finul Alecsandri își interrupe notele de „voiaj” din drumul întoarcerii de pe continental negru, tocmai cînd, călătorind de la Madrid la Paris în tovarășia lui Prosper Merimée, ne-ar fi putut destule și picante lucruri spune. E adevărat că în atît de frumosul neerolog ce-l face lui Merimée, în 1871, ne dă cîteva detalii asupra prieteniei ocazionale dintre el și ilustrul contemporan francez, care-l recenzase cu simpatie talmăcirea poeziilor populare românești, tipărită la Paris. Totuși, relațiile ulterioare călătoriei în comun de la Madrid la Paris, dintre cei doi scriitori „de gîntă latină”, au rămas pentru noi pînă azi, un „mister”. Ceea ce m-a dus cu gîndul la alte mistere literare.

Nu vom ști niciodată ce au discutat Napoleon și Goethe în întrederea lor de la Erfurt, din 1808, căci augustul scriitor a păstrat o tăcere universală asupra acestui important eveniment al spiritualității umane (că pentru Goethe convorbirea cu „geniul incarnat al istoriei” a fost marea, ne-o dovedește comportarea lui de după înfrîngerea lui Napoleon — la

recepția dată de aliații care-și sărbătoreau victoria, ministrul din Weimar a apărut nu numai în simplă ținută de gală, dar și cu Legiunea de onoare agățată pe piept). N-o să știm iarăși în veci, adevărul asupra lui Caspar Hauser, copilul regal (?), căruia Jakob Wassermann i-a dedicat un roman al neprihănirii naturistice. Cine va numi vreodată pe valahul a căruia vizită o consemnează Flaubert, undeva, în Correspondența sa (scriind despre Idiotul familiei).

Sartră pornește de la avertisuena „empathic” ce l-a provocat o demult această Correspondență, despre care visez și eu „demult” să scriu un eseu definitoriu pentru ideea mea privind pe artistul în sine, adică artistul ca Om? Oare ne va spune vreodată cineva dacă inima lui Rimbaud, „etiopianul”, menținînd cu lumea intelectuală doar relații științifice prin intermediul academiei al Societății de geografie, din Paris, a mai vibrat, prin ani, coarda lirismului? Despre Lautreamont, știm, printre altele, date biografice sigure, că a fost prieten întîm cu „românul” Frederic Damé (se pare că, după cum mi-a comunicat oral Alexandru Paleologu, cercetătorii noștri Romulus Niculescu și Teodor Enescu au descoperit în presa noastră din acea vreme primele menționări mondiale ale marelui poet francez ceea ce tulbură și mai mult apele, pe planul orgoliului nostru național, în ce privește meteorica strălucire în noaptea a creatorului Cîntecelor lui Mal-doror).

Personal, sunt convins că Bălcescu este autorul versului autohton a Cîntării României de Alecu Russo — dar disputa rămîne pururi deschisă.

Cunoaște-vom vreodată pe „pseudom” din Pseudo Dionis Areopagitul? Ști-vom cîndva dacă Thomas a Kempis a scris cu mina lui, Im-tatio Christi? Pentru iubitorii de

literatură latină renescentistă nu există poate un text polemic mai captivant ca Epistolele obscurorum virorum. Dar probabil niciodată nu se va stabili exact că l-a scris Ulrich von Hutten.

En cred că aceste nobile „mister” vor continua și se vor repeta pînă la sfîrșitul lumii.

I. NEGOIȚESCU

Fără rost

O dată pe săptămînă, în ziarul Informația Bucureștilui, apare într-un chenar un sondaj la raft în care se dau cifre, cifre, cifre, despre situația unor cărți recent apărute: cite cărți s-au vîndut, cite au venit și la ce dată. Firește, orice inițiativă menită să sezeze fenomenele semnificative legate de destinul cărții sînt extrem de interesante. Ceea ce îi lipsește „sondajului la raft” din Informația, este o oarecare logică, o oarecare simțiment al necesității și o ordine după criterii precise: ce cărți sînt urmărite, ce autori, de ce acești autori și nu alții, de ce acele cărți și nu altele?

Problema este destul de simplă. Sondajul din Informația apare deocamdată cam hilar și fără rost.

Librăria visată

În curtea Editurii Cartea Românească, editură aflată sub direcția lui Marin Preda, se lucrează intens la amenajarea librăriei Editurii Cartea Românească. Sperăm că în această toamnă cînd librăria va fi gata o vom putea considera sub toate raporturile — de la calitatea cărții și pînă la calitatea celor ce vor vînde cartea — librăria visată.

f. P.

IULIA SOARE

A încetat din viață în dimineața zilei de 23 iulie a.c., după o grea suferință, Iulia Soare, scriitoare de mare exigență artistică, a cărei proză se definește printr-o profundă și reală înțelegere de analiză a caracterului omenesc. Împiedicată de împrejurări neprielnice, o sănătate deosebit de precară la care se adăoga un permanent efort dictat de o riguroasă concepție a scrisului, ea s-a dăruit totuși muncii literare cu intensitate și cu o nobilă devoțiune. Autoare a unui apreciat roman social, Familia Calaff și a citorva volume de nuvele, dintre care ultimul, Duminecă frumoasă de primăvară a apărut recent, Iulia Soare, spirit de aleasă cultură a publicat și o serie de valoroase lucrări și traduceri din scriitorii francezi clasici și contemporani.

În ultimul timp, Iulia Soare lucra la un nou roman original. Revista Luceafărul a tipărit nu de mult un fragment, care anunța o carte de prestigiu. O boală necruțătoare l-a curmat viața în plină maturitate de creație. O viață de demnitate a scrisului și de rigoare artistică, singurele bucurii pe care și le-a îngăduit.

Prezența ei în scrisul nostru va rămîne.

L.

Ferlinghetti

M-am dus la San Francisco să văd Oceanul Pacific și Muir Woods, un fel de muzeu al pădurilor, o rezervație naturală, cu stejari uriași, bătrâni de un mileniu. Aflându-mă în oraș, domnul Aram Zakarian, o gazdă foarte amabilă, m-a întrebat dacă nu vreau să-l văd pe Lawrence Ferlinghetti, celebrul autor, unul dintre cei mai citiți poeți ai Statelor Unite. Și astfel am ajuns într-o dimineață la City Lights, editura lui Ferlinghetti, în cartierul italian al San Francisco-ului. Plecasem cu vreo două ore mai înainte, pe jos, în lungul străzii Grant, și parcursesem o distanță care mi s-a părut cel puțin cît aceea dintre București și orașul sfîntului Francisc, traversînd China Town, cartierul chinezesc. Între Clay Street, să zicem, și Filbert Street, unde se află City Lights, vale de opt străzi, este de altfel distanța dintre două continente. De-o parte puzderie de asiatici, cîntîndu-și limbile pe patru tonuri sau, dimpotrivă, pe o singură notă spartă, de parcă un întreg discurs nu e decît o singură propoziție; în alta italieni agitați, vorbind engleza cu un accent pe care nu-l înțeleg decît ei. În China-town sint clădiri tipic orientale, cu străzi înguste și povîrnite, iar culorile dominante sint roșu și negru, ca în panourile cu dragoni și alte figuri de mitologie orientală. Peste tot vitrine cu porțelanuri și mătăsuri, și cele mai frumoase păpuși pe care le-am văzut vreodată. În partea italiană totul este alb, ca într-un oraș din Peninsula, cu străzi spațioase și biserici înalte și mai ales restaurante, brutării, braserii, cofetării și tot ce a mai inventat omul ca să-i lase gura apă. City Lights, o editura cu o cifră de afaceri impresionantă pentru profilul ei, se află într-o casă modestă, cu un singur cat. La parter o sală lungă a fost împărțită în trei, cu scînduri. În față, cum intri din stradă, direct, este biroul directorului, dacă îl putem numi așa, adică al lui Ferlinghetti. Ceva care ar aduce cu camera de corectură a unui cotidian. Un scaun hodografit și o masă scundă pe care zac o mulțime de manuscrise prăfuite. În celelalte încăperi lucrează cîțiva inși cu figuri de hamali din portul San Francisco-ului, care tocmai împachetau niște volume de Allen Ginsberg, prietenul lui Ferlinghetti și unul dintre directorii de conștiință ai noi generații de poeți americani. „Hamalii” ăștia erau colaboratorii cei mai apropiați ai editurii, care fac desigur de toate, muncă de editare, corectură, expediție etc. Pe pereții din jur erau tot felul de afișe de la festivaluri de poezie, cursuri de Yoga, tăieturi din ziarele unde editura fusese atacată și, la loc de frunte, scrisoarea directorului unui colegiu creștin care îl amenința pe Ferlinghetti cu judecata din urmă. „Pocăiește-te, îi spunea, pocăiește-te pînă nu-i prea tîrziu!” Editura nu și-a schimbat profilul, publică tot literatură protestatară și mi-e teamă că pe șeful ei îl paște într-adevăr Gheena.

Autorul înțeleșului adinc al lucrurilor, titlul care îmi place cel mai mult dintre toate ale sale, s-a dat jos dintr-un microbus, incetșor, ca un bătrîn care se menajează. Este înalt, cu barbă tunsă scurt, și poartă haine mai groase decît se obișnuiește la San Francisco, aici unde iarna este cam ca o lună mai caldă la București. Pe cap are un fel de cucă evreiască, pe care n-o dă jos decît la masă; și atunci cu oarecare jenă, din cauza cheliei probabil. În orice caz, își citește poeziile, în public, cu căciula pe cap. M-a privit cu atenție și m-a întrebat: Dumneata ești domnul Muntianu? Da, i-am răspuns: dacă dumneata ești domnul Ferlinghetti, cred că trebuia să ne întîlnim aici. Uite, zice, hai să ieșim undeva, la City Lights e o adevărată brambureală — și nu ne lasă să stăm de vorbă. Ieșim să bem undeva o cafea.

Pe stradă ne întîlnim cu doi vagabonzi

care îl abordează foarte familiar pe Ferlinghetti și unul îl ia deoparte ca să-i ceară niște bani. Celălalt mă măsoară din cap pînă în picioare, îi păream desigur prea bine îmbrăcat, adică prea convențional, și mă întreabă: Cine ești dumneata? Un scriitor, îi răspund. Aaa, zice, artist. Și eu sint artist, mă cheamă Peter, bucuos de cunoștință. Sint sculptor și scriitor. Dar acum n-am timp să lucrez, trebuie să mă ocup de căștea ăștia, i-am gîsit pe stradă și dacă n-am grijă de ei o să moară. Și-mi arată pe un geam, într-o spălătorie, înveliți în ce avea Peter mai bun, o haină de gală, trei sau patru cășei. L-am întrebat apoi pe Ferlinghetti care mi-a spus că Peter într-adevăr este un fel de artist, altfel n-ar spune asta, dar că nimeni n-a văzut niciodată nimic făcut de el. Bea cam mult, oftează poetul. Intrăm într-o cofetărie, ne așezăm la masă și comandăm cafele. Ei, zice Ferlinghetti, stai ză-ți arăt cine ești dumneata pentru americani. Mi-au trimis

„Poetul este astăzi martorul unei conștiințe politice...”

un fel de biografie scurtă, ca să fii prevenit cine ești, și-mi întinde două pagini cu date despre tot ceea ce am făcut. Mr. Munteanu, novelist, Cluj. Îmi face plăcere să fii atît de transilvănean încît nici americanii să nu mă considere bucureștean și-i spun: Lasă asta, dumneata ești mai important, uite la Cluj ai fost tradus în revista Steaua, iar ideea de a te întîlni mi-a fost sugerată încă în țară de către poetul Aurel Rău, directorul revistei clujene. Știam însă că ați părăsit San Francisco, Ginsberg și dumneata. Ei, nu, îmi răspunde, am fost plecat cîțiva ani, dar m-am întors. Știi de ce? Să nu mai spui la nimeni! Din cauza vinului de California! Excelent, te duc eu la un restaurant unde o să mîncăm și o să bem, și o să-mi dai dreptate. De altfel te sfătuiască să nu mai pleci nici dumneata de aici. Este ieftin de locuit și de mîncat în cartierul italian, aici, și apoi nu-i frigul ăla groaznic de la Iowa City. Dar nici să nu te mai duci înapoi în Downtown, nu e pentru dumneata. E pentru oamenii de afaceri, pentru burgezi. Aici însă e minunat. Nu m-am simțit atît de bine decît la Paris. În rest nu pot să sufăr decît foarte puține locuri din țara asta. Ei, îi reproșez, nu vorbi așa. Mie îmi place aici, între americani, iar San Francisco este în întregime un oraș minunat. De altfel toată California e fantastică. Ai fost la Los Angeles? Nu! Nici să nu te duci, oftează Ferlinghetti. E acolo Reagan, guvernatorul, un ultrareacționar, a stricat orașul, e o atmosferă!... E prea plină de reacționari țara asta... Da, îi aduc aminte, dar în același timp sint aici oameni ca dumneata, ca Ginsberg, ca Bobby Kennedy, a cărui moarte știu că te-a impresionat atît de mult... Ei, Bobby, face el, schițînd un gest obosit. A fost cel mai sensibil om și putea fi un președinte mai mare ca frate-său. L-au... Imi amintesc Assassination Raga, poemul citit de Ferlinghetti la San Francisco în ziua înmormîntării lui Robert Kennedy, și-i spun: Crezi că poezii sint printre „Oamenii cu trandafiri / În spatele baricadelor”, despre care vorbești în bugetul dumitale? O sigur, vezi poetul este astăzi martorul unei conștiințe politice. Lumea noastră este o lume politizată, iar toate generațiile poetice din secolul XX s-au cristalizat în funcție de un eveniment po-

litic. În orice caz lucrurile s-au petrecut în acest fel în Statele Unite. Generația lui Engel, poetul vostru din Iowa, a avut războiul din Spania, noi, cei de acum, de după al doilea cataclism planetar, am avut criza cubaneză. Revoluția cubaneză a fost războiul nostru din Spania.

Am ieșit între timp și am luat masa. În restaurant, Ferlinghetti a început să vorbească franțuzește cu o pronunție excepțio-

nală pentru un vorbitor de limbă engleză. Zimbește cînd îi spun asta și-mi atrage atenția că taică-său a fost italian și că are multe lucruri comune cu lumea latină. Am fost de altfel premiat la Taormina. În fine, îți spunem că sintem poeți politici aici, limbajul nostru a devenit mai direct, mai brutal, așa cum este și realitatea din jurul nostru. Fiîndcă veni vorba de limbile în care ne exprimăm, engleza ne ajută foarte

Krishna Krishna, Hari, Hari, Hari Rama, Hari, Rama, Rama, Rama, Hari, Hari. Stăm așa ceva mai mult de o jumătate de oră. Îi spun apoi. Uite, la noi conștiința estetică este foarte frămîntată de propriile ei rosturi, își caută un fel de determinare intrinsecă. Poeții vor să fie ci înșiși. Ce zici? face Ferlinghetti. Poetul nu mai aparține azi numai domeniului estetic, arta nu mai este numai artistică, să zic așa. Îți repet, cred că sintem reprezentanții unei conștiințe actuale a oamenilor, în care intră și conștiința estetică, dar numai ca o parte. Numai o parte. Noi exprimăm însă totul. Cred că poezia a devenit cu totul altceva decît era în urmă cu cincizeci de ani și de aceea foarte multă lume nu ne înțelege. Generația tînră este însă cu noi, o generație în întregime politizată și obsedată de probleme sociale. Pentru noi, de pildă, moartea nu este o problemă abstractă, ci este moartea cuiva, într-o situație determinată, în Vietnam sau pe străzile New Yorkului, în lupta pentru drepturi civile.

Și iar: Hari Krishna... Ce-i asta? Ei, nimic serios, zimbește, Ferlinghetti. Nu-ți place? Eu mă simt bine să întonez invocația asta indiană. Mă odihnește. Să te duci neapărat la ferma lui Ginsberg, să-l vezi pe el, face. Aoleu, acum îmi dau seama că ne-am luat cu poveștile și nu ți-am arătat librăria lui City Lights, ce-i mai important. Știi, noi am fost întîi o librărie, am vrut să arătăm că putem vinde cărți de poezie, că lumea ne citește. Afacerea a mers așa de bine, încît am putut deschide apoi o casă de editură. La voi poezii nu-și vind singuri cărțile? Lasă, îi răspund, am văzut un film cu dumneata, la Iowa City, ni l-a dat Engel, erai în librărie. Ei, nimic nu e ca librăria noastră, se încălzește din nou Ferlinghetti. Hai să mergem!

Într-adevăr, City Lights Books Store e un fel de rai al poeziei. Peste tot, în toate formaturile posibile, volume de versuri. Cîteva încăperi sărăcăcioase, amintînd de sediul editurii, adăpostesc mii de volume, într-o ordine tipic americană. Nu sint numai versuri, ci și cărți de filozofie, sociologie. Români aveți? mă adresez unui băiat la toate care îl salută familiar pe Ferlinghetti. Nu, se grăbește acesta din urmă, nici un român. De ce n-ai face dumneata o antologie de patru, cinci poeți pentru New Directions, la New York? Încearcă. Să vedem! Vîno dumneata odată în România, îl provoc, să-i cunoști pe poezii români, poate publici ceva la City Lights, îi-am spus că Rău te-a tradus la Steaua, iar cu Adrian Păunescu, împreună, te-am citit la Iowa City, așa că te cunoaște. Nu te-ai simți între străni! Îmi spune atunci ceva de Eugen Jebeleanu, îl citește undeva. Da, e o idee, cînd oi fi în Europa, s-ar putea. Cunoosc Uniunea Sovietică și Cehoslovacia. Am și publicat ediții bilingve din poeți de acolo și sint prieten bun cu Evtuşenko și cu Vosnesenski. E o idee, aș veni în România.

Am plecat din San Francisco spre San Diego cîteva zile mai tîrziu. Ferlinghetti mă sfătua să intru și în Mexic. Publicase de curînd The Mexican Night și mi-a vorbit entuziasmat despre țara cactușilor. Dompu-le, e o țară extraordinară! Du-te și vezi-l pe Marcuse, iar apoi șterge-o în Mexic. În California nu mai ai ce vedea.

Ferlinghetti era desigur nedrept. Mai erau multe de văzut acolo. Am citit însă în avion The Mexican Night și mi s-a părut că am ajuns la Tijuana, cînd avionul a aterizat pe aeroportul din San Diego. Eram tot în Statele Unite și nu mă îndepărtasem de loc de autorul înțeleșurilor adinci, după cum n-am făcut-o nici acum, întors acasă, cînd îmi amintesc de ziua petrecută împreună, la San Francisco, în partea italiană a orașului, discutînd despre poezie și politică...

Aurel Dragoș MUNTEANU

După țipătul păsărilor

(fragmente)

Grăbind prin eternitate
După ce țipătul păsărilor s-a oprit
Eu văd „vîitorul omenirii”
într-o înnoită societate vizionară
greu de zărit de-acum
numai în sălile de dans cu folk-rock
dansatori fără linie învaluiți în haine
extatice
Inimile lor maestrilor lor spirituali guruși
fiecăre am mîlul său
fluturi în ambra
șin îmbrățișînd viața
grăbind prin eternitate
către o nouă eră pastorală
văd umbrele acestor vîitor
în această insulă albă care este San Francisco
plutînd în marea sa străină
văzută de sus de pe o colină
în Berkeley Rose Garden
privind la vest apusul de soare în Golden Gate
(...)
Trebuie acum să avansăm în secolul 21?
Văd vîitorul liric al acestei lumi
pe plajele din Big Sur
guruși la Jack's Flats
fecioare oacheșe întînd
în piscine de soare
Kali pe plajă
ghitaristi cu un cercel
păsări dragi în rochii lungi și legături
indiene
Ce au toate astea cu Lenin?
Foarte mult!

În românește de
ION CHICU

mult, e o limbă care suportă cuvîntul mai frust, fără a fi trivial. Uite versurile lui Ginsberg: „America when will we end the human war? / Go fuck yourself with your atomic bomb. / I don't feel good don't bother me”. Cum l-ai traduce în franțuzește fără să superi urechile prea delicate?

Nu mă pot opri din ris, imaginea folosită de Ginsberg este într-adevăr delicioasă. Stai, zice din nou Ferlinghetti, ca să înțelegi revolta lui Allen trebuie să citești poemul mai departe, acolo unde spune „America I used to be a communist when I was a kid I'm not sorry” („America, eram comunist în copilărie și nu-mi pare rău”). Asta e mesajul nostru. Uite, Ginsberg... Lasă-l pe Ginsberg, vorbește-mi mai mult despre dumneata! Nu, nu, se grăbește, Ginsberg... Așa va continua de altfel toată ziua, pomenindu-l tot timpul numai pe Ginsberg și dînd exemple pentru propriile sale convingeri numai din poezia lui Allen, prietenul său. M-am gîndit atunci la generozitatea contraților mei din țară, care se iubesc și se stimează la fel de mult, ca să nu pomenescă niciodată unui străin despre ei înșiși, ci despre ceilalți.

Am ieșit din nou în stradă. Ce faci acum, mă întreabă. Nu știu, mă plimb. Nu vrei să vii la mine? Stau deasupra lui City Lights. Urcăm într-un apartament modest și ne așezăm pe jos, comozî, iar Ferlinghetti începe să întoneze, acompaniat de un instrument indian: Hari Krishna, Hari Krishna,

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănuțescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Adrian Păunescu
Secretar general de redacție:
Constantin Toiu

L

REDACȚIA:

București, Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon: 11 51 54; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 10, tel: 18 33 99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginător: Nicolae Ion